

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

Heves Megyei Önkormányzati Hivatal

2021. január

A PROGRAM KIDOLGOZÁSÁBAN RÉSZT VETTEK

Heves Megyei Önkormányzat részéről

dr. Juhász Attila Simon
elnök, Heves Megyei Közgyűlés

dr. Barta Viktor
megyei főjegyző

Nagy Csaba
elnök, Heves Megyei Közgyűlés Vidékfejlesztési és Határon túli Ügyek Bizottsága

A Heves Megyei Önkormányzati Hivatal Területfejlesztési és Területrendezési Osztálya részéről

Domján Róbert, osztályvezető

Mann Roland

Dr Pappné Dragony Kinga

Magyarné László Adrienn

Gál Máté

HEVES MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA (2021-2027)

Stratégiai Program

TÁRSADALMASÍTÁS VERZIÓ

Tartalom

1. A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása.....	6
1.1. A tervezési előzmények, feladatok, mérföldkövek bemutatása	8
1.2. Partnerségi Terv.....	9
1.3. A Területi Hatásvizsgálat megállapításai.....	11
1.4. A Heves Megyei Területfejlesztési Konceptió (2021-2027) célrendszerének rövid bemutatása	13
A Stratégiai Program célrendszere.....	21
Fejlesztési területegységek	22
Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) és Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) célrendszereinek kapcsolata.....	23
1.1. Prioritás: A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával	24
1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése	26
1.2. beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil enegriagazdálkodás megteremtése az energiainport függőség csökkentése érdekében.....	27
1.3. beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése	28
1.2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés	31
2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése	32
2.2. beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése.....	33
1.3. Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés.....	35
3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása ..	37
3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése termékpálya modellek kialakításával	38
1.4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése	40
4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése.....	42
4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása	42
4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével	43
4.4. beavatkozás: A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére.....	44
4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása, valamint a kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében.....	45
1.5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése	47
5.1. beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása.....	49
5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem.....	49
5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet	50
5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések.....	51

2. A végrehajtás keretrendszere.....	55
3. A monitoring rendszer keretei.....	55
3.1. Az indikátorok meghatározásának módszertani alapelvei	55
3.2. A program céljainak értékelése	57

TÁRSADALMASÍTÁSI VERZIÓ

1. A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása

„Magyarország helyi önkormányzatairól” szóló **2011. évi CLXXXIX. törvény** 27. § (1) bekezdése – amely 2012. január 1-én lépett hatályba - a megyei önkormányzatok szerepkörét alapvetően megváltoztatta: „**A megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el.**”

„**A területfejlesztésről és a területrendezésről**” szóló **1996. évi XXI. törvény** (a továbbiakban: Tftv.) a megyei önkormányzatok feladat és hatáskörét szabályozó törvények közül meghatározó jelentőségű, a benne foglaltak szerint a megyei önkormányzatok két legfontosabb feladata a megyei szintű területfejlesztés és a területrendezés.

A hatályos Tftv. 11. § (1) bekezdése alapján a megyei önkormányzat a területfejlesztéssel összefüggő feladatok ellátása keretében:

- aa) az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban kidolgozza és határozattal elfogadja a megyei és a fővárosi területfejlesztési koncepciót, illetve - a megyei és a fővárosi területfejlesztési koncepció és a megyei területrendezési terv figyelembevételével - a megyei és a fővárosi területfejlesztési programot, a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter állásfoglalásának beszerzését követően,
- ab) részt vesz az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepció, valamint az operatív programnak kidolgozásában, a megyei jogú városok önkormányzata és a fővárosi kerületi önkormányzatok kötelező bevonásával észrevételeik figyelembevétel,
- ac) előzetesen véleményezi az országos, valamint a megyét vagy a fővárost érintő ágazati fejlesztési koncepciókat és programokat a megyei jogú városok önkormányzata és fővárosi kerületi önkormányzatok kötelező bevonásával, észrevételeik figyelembevételével,
- ad) előzetesen véleményezi a térségi területfejlesztési koncepciókat és programokat,
- ae) a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről,
- af) részt vesz a határ menti megyék határon átnyúló nemzetközi fejlesztési programjainak tervezésében, kidolgozásában;
- b) a területfejlesztési tervek végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellátása keretében:
  - ba) nyomon követi és értékeli a megyei vagy fővárosi területfejlesztési koncepció és a megyei vagy fővárosi területfejlesztési programok végrehajtását,
  - bb) dönt a hatáskörébe utalt fejlesztési források felhasználásáról,
  - bc) monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a területi operatív programok irányításában, megvalósításuk végrehajtásában,
  - bd) figyelemmel kíséri az operatív programok megyében vagy a fővárosban jelentkező feladatainak megvalósítását, beleértve a megyehatáron átnyúló és más nemzetközi programok végrehajtását a megyei jogú városok önkormányzata és a fővárosi kerületi önkormányzatok kötelező bevonásával, észrevételeik figyelembevételével,
  - be) más megyei önkormányzatokkal és az államigazgatási szervekkel közösen, monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a határon átnyúló nemzetközi fejlesztési programok irányításában, részt vesz azok lebonyolításában, végrehajtásában,
  - bf) dönt a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból a megyei önkormányzat hatáskörébe utalt pénzeszközök felhasználásáról,
  - bg) a megye gazdaságának és foglalkoztatásának fellendítése érdekében gazdaságfejlesztési, befektetés ösztönző tevékenységet lát el, aminek elősegítése érdekében külön szervezetet hozhat létre vagy megállapodás alapján más szervezettel működhet együtt;
- c) a területfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása érdekében:
  - ca) összehangolja illetékességi területén az államigazgatási szervek, a települési vagy kerületi önkormányzatok, a megyei jogú város önkormányzata, a gazdasági és civil szervezetek fejlesztési elképzeléseit,

- cb) területileg összehangolja a politikai és a területi szerepéből, továbbá a nemzetközi és határon átnyúló együttműködésből adódó feladatait, biztosítja azok összhangját,
- cc) a települési önkormányzatok felkérése alapján elősegíti a helyi önkormányzatok területfejlesztési társulásainak szerveződését,
- cd) szakmai kapacitásával segíti a területfejlesztési önkormányzati társulások és a térségi fejlesztési tanácsok tervező, döntés-előkészítő, fejlesztési célokat feltáró, pályázatokat megalapozó tevékenységét,
- ce) a térségi gazdaságfejlesztő szervezet útján koordinálja a megye területén az ipari parkok és a szabad vállalkozási zónák tevékenységét, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit a megye gazdasági szereplőivel együttműködve,
- cf) vizsgálja és értékeli a megye vagy a főváros társadalmi és gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait, a vizsgálatok során felhasznált információkat és a vizsgálatok eredményeit a területi információs rendszer rendelkezésére bocsátja,
- cg) kölcsönös információcserével segíti a területfejlesztési és területrendezési információs rendszer működését, információkat biztosít a területi tervek készítéséhez, valamint fogadja a törvényben szereplő megyei szintre delegált feladatok elvégzése érdekében a központi adatbázisok adatait,
- ch) a területfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása érdekében önkormányzati rendeletet alkot a települési önkormányzatok, a megye területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező gazdálkodó szervezetek által a megye vagy a főváros területén uniós, központi vagy helyi önkormányzati költségvetési forrásból megvalósítandó fejlesztéseinek koordinációjáról.

Előzőekből egyértelműen látszik, hogy a Tftv. jelentősen kibővítette a megyei önkormányzat területfejlesztéssel kapcsolatos feladat és hatáskörét. A megyei önkormányzatok eredményes munkájának – megyék közötti, megyén belüli, illetve megyehatáron átnyúló koordináció – elősegítése érdekében az alábbi szervezetek tevékenykednek:

- **Regionális Területfejlesztési Konzultációs Fórum** (kötelező), melynek tagjai a régióba tartozó megyei önkormányzatok közgyűléseinek elnökei, feladata a regionális döntések véleményezése, a megyei önkormányzatok döntéshozatalának összehangolása. Titkársági feladatairól a megyék megállapodása szerinti megyei önkormányzat gondoskodik.
- **Magyei Területfejlesztési Konzultációs Fórum** (kötelező), melynek tagjai a megyei jogú városok egy-egy delegáltja és ugyanennyi taggal a megyei önkormányzat delegáltjai. Feladata: előzetes állásfoglalás a megyei önkormányzat közgyűlésének területfejlesztést érintő ügyeiben. Titkársági feladatairól a tagok megegyezése szerinti közgyűlés munkaszervezete gondoskodik.
- **Térségi Fejlesztési Tanács** (létrehozható, de megalapítása esetén jogi személy), mely a régió-, illetve a megyehatárokon túlterjedő, vagy egyes kiemelt területfejlesztési feladatok ellátása céljából a megyei önkormányzatok közgyűlései által létrehozott szervezet. Tagjai a tanács illetékességi területén működő megyei önkormányzatok közgyűléseinek elnökei és az érintett megyei önkormányzatok egy-egy képviselője, továbbá az operatív programok végrehajtásáért felelős miniszterek egy-egy képviselője. Titkársági feladatairól megállapodás alapján valamelyik önkormányzat vagy elkülönült munkaszervezet gondoskodik.

Tisza-tó Térségi Fejlesztési Tanács:

A Tftv. 15. § (3) bekezdése szerint a térségi fejlesztési tanács tagjai a tanács illetékességi területén működő megyei közgyűlések elnökei és az érintett megyei közgyűlések egy-egy további képviselője (érintett a Heves Megyei Önkormányzat, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat, a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat), valamint az operatív programok végrehajtásáért felelős miniszterek egy-egy képviselője.

1.1. A tervezési előzmények, feladatok, mérföldkövek bemutatása

Az előzőekben részletezett megyei feladatok közül a Tftv. 11. § (1) bekezdése alapján a megyei önkormányzatnak a területfejlesztési tervezéssel összefüggő feladatok ellátása körében az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban ki kell dolgoznia és el kell fogadnia a megye területfejlesztési koncepcióját és területfejlesztési programját.

Heves Megye Területfejlesztési Koncepciója a Közgyűlés 6/2014. (II.14.) számú határozatával, a 2014-2020 fejlesztési időszakra szóló Heves Megye Területfejlesztési Programja a Közgyűlés 150/2014. (IX.26.) számú határozatával került elfogadásra. A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet (továbbiakban: 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet) értelmében a megye területfejlesztési koncepciója hosszútávú (14 éves), a megye területfejlesztési programja középtávú (7 éves) időszakra szól.

2020. évben az egyik kiemelt feladat a 2014-2020 közötti tervezési időszakhoz kapcsolódóan elfogadott, átfogó céljait tekintve 2030-ig érvényes területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és aktualizálása, módosítása (elsődlegesen a 2020-ban lejáró részekre), valamint a 2020-ig érvényes területfejlesztési program megújításával a 2021-2027-es időszakra új területfejlesztési program kialakítása a rendelkezésre álló legfrissebb információk alapján. A területi tervek aktualizálása a 2021-2027 közötti uniós tervezési időszak fejlesztési dokumentumainak tervezését és (elsősorban a területi operatív program esetében) végrehajtását is támogatja.

A területfejlesztési koncepció és program – mint területi tervek – tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet rendelkezik.

A megyei területfejlesztési tervezési folyamat az alábbi főbb feladatokból áll:

- a helyzetfeltáró, helyzetértékelő dokumentumok frissítése, elkészítése a területfejlesztési koncepció felülvizsgálatának előkészítő fázisaként
- a területfejlesztési koncepció (előkészítő és javaslattevő fázis) felülvizsgálata és módosítása
- a területfejlesztési program (stratégiai és operatív programrész) megújítása, összeállítása
- területi (társadalmi, gazdasági, környezeti) hatásvizsgálat készítése
- a területfejlesztési tervekhez környezeti vizsgálat készítése az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően
- a 2021-2027 közötti uniós programozási időszak területfejlesztési operatív programjának végrehajtását támogató megyei integrált területi program összeállítása
- a tervezési folyamat során a partnerség biztosítása (partnerségi terv kidolgozása és végrehajtása)
- területi koordináció ellátása
- uniós forrásból (a területi operatív programhoz kapcsolódóan) támogatandó megyei projektkezdemenyvezések gyűjtése

A 2021-2027-es időszakra vonatkozó operatív programok közül a területi alapú fejlesztéseket magában foglaló **Versenyképes Magyarország Operatív Programhoz (VMOP)** a területfejlesztési tervek közvetlenül, a területfejlesztési koncepción és programon alapuló, az operatív program végrehajtását megalapozó integrált területi programon (ITP) keresztül, míg az ágazati operatív programokhoz közvetetten kapcsolódnak. Ennek megfelelően a területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és módosítása, valamint az új területfejlesztési program kidolgozása során a hatályos Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (a továbbiakban: OFTK) céljai és prioritásai mellett a 2021-2027 közötti időszakra készülő Partnerségi Megállapodás és operatív programok, valamint a 2021-2027 közötti programozási időszak uniós tervezési jogszabályait is figyelembe kell venni.

Heves Megye Közgyűlése a 2020. szeptember 25-i ülésén tárgyalta meg első alkalommal a „Heves Megye Területfejlesztési Konceptiójának Felülvizsgálata” helyzetértékelő munkarészét és úgy döntött, hogy az megfelel a további tervezés alapjául. Ezen felül az ülésen a Heves Megyei Közgyűlés elfogadta a Heves Megyei Területfejlesztési Konceptió felülvizsgálatához és a Heves Megyei Területfejlesztési Program tervezéséhez kapcsolódóan a Partnerségi tervet is, amely részletesen meghatározza a partnerség során alkalmazandó eszközöket és a bevonásra kerülő szereplők körét.

A helyzetelemző munka módszertanilag a korábbi fejlesztési dokumentumok feldolgozása, hatályos (terület)fejlesztési tervek elemzése, statisztikai mutatók analízise és alkalmazása, projektelképzelések áttekintése, illetve célzott partneri kör bevonása keretében zajlott. A dokumentumban bemutatásra kerül a megye helyzetének komplex belső (társadalmi, gazdasági, környezeti) elemzésén túl a megyére ható külső környezeti tényezők vizsgálata is. A helyzetértékelő munkarész közgyűlési megtárgyalását követően a tervezői munka tovább folytatódott a koncepció javaslattevő munkarészének megalkotásával.

Az OFTK-ban és a szakpolitikai stratégiákban rögzített nemzeti fejlesztési célokat és prioritásokat figyelembe véve azonosításra kerültek a fejlesztési irányok. A területi célok meghatározásához összevetésre kerültek a helyzetértékelés során kidolgozott tematikus térképek, a 2020. július 1-vel hatályba lépett új megyei területrendezési terv térképi állománya, valamint az új Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban bemutatott térképek, térszerkezeti irányelvek. A tervezési folyamat során kialakításra került egy olyan célrendszer, amely rögzíti az összes fejlesztési elvet és célt, valamint bemutatja a célok közötti kapcsolatot. Ennek továbbgondolásából született meg a javaslattevő munkarész, amely bemutatja a meghatározott célok elérését támogató prioritásokat.

A területfejlesztési koncepció célja, hogy a megye társadalmi, gazdasági és környezeti folyamataiból, állapotából és erőforrásaiból kiindulva jelöljön ki nagytávú jövőképet, hosszú távú horizontális és átfogó célkitűzéseket, amelynek eléréséhez a 2021-2027 tervezési-pénzügyi időszakra célrendszert határoz meg. A területfejlesztési program középtávra szól, amelynek stratégiai program fejezetében a célkitűzések, prioritások és beavatkozások megfogalmazása, az operatív programban pedig az intézkedések kidolgozása történik.

A 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján a területfejlesztési koncepció és program esetén az egyeztetésben résztvevők számára a véleményezésre 45 napot kell biztosítani. Tekintettel arra, hogy a nemzeti és megyei szintű tervezési folyamatok időben egyszerre történnek, a tervekészítés menetrendje igen fesztett. A készülő dokumentumoknak egymással párhuzamosan kell elkészülnie ahhoz, hogy a Megyei Közgyűlés határozatot hozzon róla és a társadalmisításnak a jogszabályban megállapított 45 napos időtartama biztosított legyen.

1.2. Partnerségi Terv

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. CLXXXIX. törvény 27. § (1) bekezdése szerint a megyei önkormányzat területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A törvény alapján a területfejlesztés vált a megyék – megyei önkormányzatok – egyik legfontosabb feladatává, amelyet a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény későbbi módosításai tovább erősítettek.

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet 13. §-a alapján a megyei területfejlesztési koncepció és megyei területfejlesztési program megalkotására Partnerségi Terv kerül megállapításra,

A Partnerségi Tervet a Heves Megyei Közgyűlés 2020. szeptember hónapban fogadta el. A dokumentum a COVID-19 világjárvány okozta helyzetet is figyelembe vette.

A bevonás céljai:

A partnerségi terv alapján történő bevonás céljai: az állampolgárok, az érintett területen működő érdekképviselők, a térség területfejlesztési szereplői és a véleményezésre jogosult szervek Heves megyét érintő elképzeléseinek áttekintése; helyzetértékelés és a jelenlegi kihívások feltárása; intézkedési javaslatok megfogalmazása; az elkészült anyagok véleményezése, mindezek által az érintettek tervezésbe való bevonása.

A bevonás eszközei és részvételi formái:

A partnerségi terv végrehajtása során elsősorban az elektronikus felületeket, illetve a digitális információcsatornákat kell alkalmazni a gyorsabb információcsere és a kialakult járványügyi helyzet miatt.

Partneri kör

A partnerség felöleli az államigazgatási és helyi szakigazgatási szerveket, az önkormányzatokat, önkormányzati szövetségeket, a közszolgáltató szervezeteket, a civil-, társadalmi- és egyházi szervezeteket, a helyi gazdasági szervezeteket és vállalkozásokat, valamint a közéletre hatást gyakorló prominens érdekelteket. Területi szempontból a belső partnerség a megyén belül működő szervezetek köre, a külső partnerség a megyén kívüli szervek /szomszédos megyék, központi szervek/ köre.

A bevonandó célcsoportok:

a jogszabályban megnevezett véleményezésre jogosultak (a Korm. rendelet 18. § (5) bekezdése illetve a 10. sz. melléklete alapján)

1. miniszterek
2. országos önkormányzati érdekszövetségek
3. az érintett térségi fejlesztési tanácsok
4. a szomszédos megyei önkormányzatok
5. az érintett megyei jogú város önkormányzata

mindezekén túl bevonásra kerülnek:

- érdekképviselők, konzultációs fórumok
- területi nemzeti önkormányzatok
- gazdasági szektor szereplői,
- társadalmi szervezetek;
- felsőoktatási intézmények;
- történelmi egyházak;
- állampolgárok

A partnerségi terv végrehajtása:

A COVID-19 világjárvány második hulláma kialakult országos helyzetet figyelembe véve a koncepció és a program társadalmi és szakmai egyeztetése, a Partnerségi Terv végrehajtása döntően írásban, elektronikus úton végezhető el. Az egyedi vélemények becsatornázási lehetőségei azonban kibővíthetők azzal, hogy igény szerint szűk körű konzultációkra kerülhet sor.

2020. október 15-én a Heves Megyei Önkormányzat a 2021-2027-es fejlesztési ciklusra vonatkozóan megküldte a fejlesztési célok, tervezett projektek összegyűjtése céljából adattábláját a 40/2020. (IX.25.) közgyűlési határozatban elfogadott partnerségi tervében szereplő szervezetek számára. A fejlesztési igények felmérésére

vonatkozó levelünket az Önkormányzat honlapját is közzé tettük. 25 db szervezet küldte vissza részünkre fejlesztési igényeit.

Ezek az alábbiak voltak:

Egri Főegyházmegye

Gyöngyösi Református Egyházközség

Egervölgyi Református Egyházmegye

Bükki Nemzeti Park

SZIE Károly Róbert Campus, Gyöngyös

Egri Tankerületi Központ

Hatvani Tankerületi Központ

Eventus Üzleti Művészeti Szakgimnázium, Eventus Üzleti Tudományok Szakképző Iskoláért Alapítvány

Magyar Közút Nzrt.

Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

Mátra Térségi TDM

ÉFOÉSZ Heves Megyei Közhasznú Egyesülete

Felsőtárkányi Sziklaforrás Egyesület

Fittenfut Sport és Szabadidő Egyesület

Gyöngyös Város Barátainak Köre

Noszvaj Idegenforgalmáért Egyesület

Noszvaji Polgárőr Egyesület

Pitypang Noszvaji Hagyományápoló Egyesület, Noszvaj

Farkaskő Noszvaji Barlang Művésztelep Egyesület

Szihalom Mozgáskorlátozottainak és Barátainak Egyesülete

Albert Schweitzer Kórház, Hatvan

Északerdő Zrt.

Mátrai Erőmű Zrt., MVM Zrt.

Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt.

A Partnerségi Terv eredményei

A települési önkormányzatok körében 2020. évben projektgyűjtést végzett a megyei önkormányzat. A települések tételes igényeket nyújtottak be nem csak az európai uniós forrásokból finanszírozható, hanem egyéb fejlesztési igényeik vonatkozásában is. A megye települési önkormányzatainak 82,6 %-a (100 település) visszaküldte fejlesztési elképzeléseit a 2021-2027 közötti fejlesztési ciklusra vonatkozóan. Ezen elképzelések is felhasználásra kerülnek a megyei tervezési dokumentumainkba.

2020. októberében a Heves Megyei Önkormányzat a Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara közreműködésével a különböző iparágak aktuális helyzetének feltérképezése, a potenciális fejlesztési irányok meghatározása, a válságkezelési lehetőségek áttekintése céljából a Heves megyei vállalkozások részére megküldte projektgyűjtő adatlapját. A vállalkozásoktól beérkezett fejlesztési elképzeléseket (19 cég nyújtotta be fejlesztési elképzeléseit) a tervezési folyamatba felhasználásra került.

Mindezekon kívül az *Északkelet-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna Heves megyét érintő* tervezési stratégiája című dokumentumában szereplő információkat is feldolgozásra került a Heves Megye Területfejlesztési Konceptiójának felülvizsgálatához és Heves Megye Területfejlesztési Programjának elkészítéséhez kapcsolódóan.

1.3. A Területi Hatásvizsgálat megállapításai

A 2021-2027-es európai uniós fejlesztési ciklusra kidolgozandó felülvizsgált/módosított Heves Megyei Területfejlesztési Konceptió (2021-2027) és az új Heves Megyei Területfejlesztési Program (2021-2027) Környezeti Vizsgálati dokumentációinak tematikája véleményezés céljából 2020. augusztus 10-én megküldésre

került a környezet védelméért felelős szervek részére az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően. A véleményezésre jogosult szervezetektől beérkezett észrevételeket is figyelembe véve a Heves Megyei Önkormányzat lefolytatta a szükséges beszerzési eljárást a területi hatásvizsgálatok tervezőjének kiválasztására, mely ajánlatkérés nyertese az Envecon Környezetvédelmi és Projekttervező Kft. (1026 Budapest, Pasaréti út 62.) lett.

A Területi Hatásvizsgálat előzetes megállapításai alapján Heves Megye Területfejlesztési Programja tartalmilag és különös tekintettel a természet- környezet- és tájvédelmi részek kidolgozását vizsgálva, megfelel a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendeletnek. A kitűzött célok nem sértik a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényeket. A vázolt elképzelések összhangban állnak az Európai Unió vonatkozó irányelveivel és a határon átnyúló nemzetköz egyezményekkel.

A Program céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti szempontból negatív hatást kiváltó tényezők feltárása, különös tekintettel azokra a tervi elemekre, amelyek a természeti erőforrások túlzott igénybevételét vagy a környezetterhelés, vagy az emberi egészség károsodásának előidézését jelentik.

A megfogalmazott elvek alapján, a fejlesztési prioritások közvetlenül nem okoznak környezetminőségi romlást. Közvetett hatásokat tekintve azonban szükséges minden végrehajtási rész tekintetében vizsgálni a környezeti kockázatot. A Program támogatási struktúrájába szükséges minden esetben vizsgálni, hogy az adott tényleges beruházás, fejlesztés mennyiben hat a környezetre és elérni, hogy legalább semleges hatást legyen, semmiképp sem negatív. A környezeti elemek állandó vizsgálta nem elegendő kizárólag hatósági szinten, szükséges azt megyei, vagy akár regionális szinten is felügyelni.

Közvetetten maga a Program azt tűzte ki célul, hogy a stabilitást megteremtse, de ennek fontos része, hogy a megyei szint miképp tudja stabilizálni az esetleges globális válságok hatásának minimalizálását. E kritérium elengedhetetlen egy átfogó célrendszerben, és sikeres megvalósítása esetén jelentős előnyt hozhat.

1.4. A Heves Megyei Területfejlesztési Koncepció (2021-2027) célrendszerének rövid bemutatása

Jövőkép

„Heves megye a megfelelően képzett és képezhető, egészséges humán tőkére támaszkodó, innováció-orientált, versenyképes és kiszámíthatóan fejlődő gazdaságával, természeti erőforrásainak fenntartható használatával és társadalmi erőforrásainak, közösségeinek folyamatos fejlesztésével, munkahelyek teremtésével és egyre javuló közbiztonságával 2030-ra a nemzetgazdaság fontos szereplőjévé válik.”

Ennek a jövőképnek az elérését megvalósító program szlogenszerűen az alábbi módon fogalmazható meg: **HEVES MEGYE MAGYARORSZÁG HARMONIKUSAN FEJLŐDŐ, ÉLHETŐ MEGYÉJE.**

Átfogó célok

A1. Komplex, integrált foglalkozás-intenzív gazdaság

Heves megye versenyképességének erősítéséhez és gazdasági felzárkózásához elengedhetetlen tényező a **foglalkoztatási ráta emelése**. Ezt egyrészt a gazdaságilag fejlett területek tekintetében megfelelő infrastruktúrával rendelkező, **magas hozzáadott értékű munkahelyek** létesítésével lehet megoldani, valamint elő kell segíteni a K+F+I gazdasági tevékenységet végző KKV-k letelepedését, illetve fejlődését. Másrészt, az északi és déli gazdaságilag fejletlen, munkahelyhiányos területek foglalkoztatottságának érdekében, képzettségi és mobilitási állapotokra tekintettel, rövid és középtávon meg kell találni a **kiseb hozzáadott értékkel rendelkező**, betanított- és segédmunkára, – bár egyre kisebb mértékben – közmunkára épülő közérdekű, szolgáltató tevékenységek fejlesztési lehetőségeit is. A megfelelő számú és minőségű munkahelyek biztosításához a külső források, **befektetések térségbe való vonzása**, illetve a befektetés-ösztönzés erősítése szükséges. A munkaerőpiac kínálati oldalát tekintve előtérbe kell helyezni az **aktivitás növelését**, a munkaerő piaci igényeknek megfelelően biztosítani szükséges a **piacképes tudással rendelkező munkaerőt** az általános, közép és felsőfokú oktatási intézmények infrastruktúrájának fejlesztésével, szakképzések bővítésével, új felnőtteképzési modellek bevezetésével. A hátrányos helyzetű, munkanélküli lakosság korlátozott lehetőségei miatt kiemelten fontos, hogy segítsük a munkaerőpiacra való belépésüket és tartós beilleszkedésüket, valamint különböző képzésekkel segítséget nyújtani az első szakma megszerzéséhez. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében kiemelt célkitűzés a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű egyének széleskörű, speciális, személyre szabott felkészítő programokkal történő támogatása, mellyel elősegíthetjük a társadalmi csoportok közötti és a területi különbségek csökkentését. A foglalkoztatás és aktivitás növelése érdekében nagy hangsúlyt kell fektetni az **álláskeresés ösztönzésére, vonzóvá kell tenni a munkát** az inaktívak számára, illetve lehetőséget kell teremteni az újrakezdesre. A munkaerő-piaci esélyek javításának fontos eszközét jelentik továbbra is a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását ösztönző járulék-kedvezmények.

A2. Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom

Az országos tendenciával párhuzamosan Heves megyében is megfigyelhető a születések számának folyamatos csökkenése. A **népesedési folyamatok az országos adatokhoz képest is nagyon kedvezőtlenek**. A jelenlegi romló tendencia megállítása, visszafordítása csak a **családok megerősítésével, a gyermekvállalás feltételeinek javításával** lehetséges, ehhez azonban elengedhetetlen egy perspektivikus, kiszámítható, biztos jövőkép biztosítása a fiatal generáció számára. A megye népességének az országosnál nagyobb hányada sorolható a szegény rétegbe, és társadalmi szinten is **érzékkelhető a különbségek növekedése az egyes rétegek és térségek között**. A **társadalmi felzárkóztatás** és a társadalmi **szolidaritás** Heves megyében kiemelt célként jelenik meg mind a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, mind a fogyatékos személyek tekintetében. Az **eredményes integráció** elképzelhetetlen a különböző társadalmi (felzárkóztató) programok és szociális szolgáltatások nélkül, ugyanakkor a sikerhez szükség van minden fél tevőleges és aktív közreműködésére. A

megye kulturális örökségének fontos eleme a **nemzetiségi sokszínűség**, melynek megőrzése a helyi identitás erősítését is segíti. Fontos a **népesség szellemi, erkölcsi, tudásban, készségekben és értékekben való gyarapodásának elősegítése**. Az **oktatás** (köz-, szak- és felsőfokú oktatás) fejlesztésével mindenki számára meg kell teremteni a minőségi tudás elérését, a készség, képesség fejlesztésének a lehetőségeit. Fontos továbbá a **környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése a környezeti nevelés, szemléletformálás, fenntartható termelési eljárások és fogyasztási szokások, illetve a környezeti információkat biztosító rendszerek támogatásával és pályázati forrás biztosításával**. Cél a hosszú távú gazdasági potenciált és életfeltételeket biztosító természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megteremtése, az erőforrások megőrzése a jövő generációk számára mind mennyiségben, mind minőségben, az egészséges élet környezeti feltételeinek és jobb minőségének biztosítása, a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése.

A3. Magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet

Heves megye természeti, kulturális értékeinek és épített környezetének egyedülálló elemei kiemelkedő vonzerővel bírnak nemcsak országos, hanem nemzetközi viszonylatban is, ezért megővük és harmóniájuk megteremtése a megye társadalmi, gazdasági fellendülése érdekében a jövőben is alapvető célkitűzéseink között szerepel. **Építészeti emlékeink ápolása nemzeti identitástudatunk egyik záloga**. Törekedni kell történelmi emlékeink megőrzésére, bemutatására, eredeti vagy új funkcióval történő hasznosítására. A műemlékek állagmegóvása és lehetőség szerinti felújítása érdekében a főbb műemlék-tulajdonosok (egyházak, önkormányzatok, kincstár) összefogása indokolt. Nagy hangsúlyt kell fektetni a megye **vonalas infrastruktúrájának fejlesztésére**, ezen belül is a megye északi és déli útszakaszainak a Hatvan-Gyöngyös-Eger tengelyre történő rácsatlakozására, a városokat elkerülő utak kiépítésére, a településeket összekötő közúthálózat korszerűsítésére, a közösségi közlekedés feltételeinek javítására, valamint intermodális csomópontok létrehozására.

Kiemelt jelentőséget kell tulajdonítanunk a **települések, településrészek rehabilitációjának**, arculatuk javításának is. A települések leromlott állapotú településközpontjainak, településrészeinek, közösségi, közművelődési tereinek rehabilitációjához szintén pályázati források biztosítása szükséges abból a célból, hogy építészeti, kulturális értékeinket megőrizhessük, településeinket szebbé, vonzóbbá varázsoljuk, táji, tájképi jellegzetes értékeinket megőrizzük. Támogatni kell a településeket saját környezetük fejlesztése érdekében a rendezett környezet kialakításában. Törekedni kell a zöldfelületek növelésére, folyamatos gondozására. Az épített környezet korszerűsítése tekintetében kiemelt hangsúlyt kell fektetni az épületenergetikai szempontok érvényesítésére, **energihatékonysági korszerűsítésekre**, arra, hogy a tartós anyagokból épített épületek hosszú távon anyag-és energia megtakarítást eredményezzenek, megelőzve a fölös hulladékképződést és az energiapazarlásból eredő környezeti terhelést. **Heves megye** nemzetközi szinten is **kiemelkedő természeti erőforrásokkal, értékekkel rendelkezik**. Megyénk **védett értékeinek** felkutatása, megőrzése, fenntartása, természetvédelmi kezelésük ösztönzése és széles körben történő megismertetése kiemelt feladat, melynek érdekében különböző bemutató helyek, tanösvények, vadas parkok kialakítása javasolt. A fentiekben megfogalmazott célok a sokszínű és változatos adottságainkra való tudatos építkezést, az épített és természeti környezet harmóniájának és ezáltal a **környezetvédelem és gazdaságfejlesztés ésszerű egyensúlyának** megteremtését kell, hogy szolgálják.

Specifikus célok

S1. Heves megye területi kiegyenlítésének elősegítése

Heves megye egyes területei között a fentiekben vázoltak szerint társadalmi-gazdasági szempontból nagy mértékű különbségek alakultak ki. A kevésbé fejlett részekben intenzívebb és gyorsabb fejlesztésekre volna szükség a munkahelyteremtés, az infrastruktúra korszerűsítése és az életszínvonal növelése érdekében. A területi kiegyenlítés (területi közeledés, a különbségek csökkentése) a megye jövőjét tekintve stratégiai célként fogalmazódik meg.

1. Hatvan-Gyöngyös-Eger „gazdasági tengely” erősítése

A megyét kelet-nyugati irányban átszelő **Hatvan-Gyöngyös-Eger „gazdasági tengely”** része az Észak-magyarországi régió térszerkezeti gerincének. A megye három legnagyobb városának gazdasági súlya meghatározó.

Ez az intenzív használatú tengely a megye gazdasága és foglalkoztatása, intézményrendszere szempontjából egyaránt meghatározó, ezért Heves megye fejleszthetőségét, terhelhetőségét ez határozza meg. Itt koncentrálnak az utak, az M3-as autópálya (Helsinki közlekedési folyosó része), a vasutak, a megye nagyobb városai, a lakosság több, mint kétharmada, valamint az itt meglévő feldolgozóipari gyártási tapasztalatokra építve itt települtek le a jelentősebb területi igényű, nagyrészt zöldmezős beruházásokkal a tőkeerős, főleg külföldi tulajdonú vállalkozások.

Hatvan, Gyöngyös és Eger mai térségi és gazdasági helyzetének fenntartásához, megerősítéséhez elengedhetetlen a **közlekedési infrastruktúra összehangolt fejlesztése**. A közlekedésfejlesztés terén szükséges az elérhetőség, a fenntartható közlekedés, az eszközállomány, valamint a logisztika összehangolt fejlesztése. Biztosítani kell a megyén belüli **észak-déli irányú közlekedési kapcsolatok erősítését**, a szomszédos megyék gazdasági térségeinek jobb megközelíthetőségét, valamint fejlesztési forrásokat kell koncentrálni a **leromlott állapotú** és gyorsan értékét veszítő **országos úthálózat**hoz tartozó szakaszok felújítására. Fontos célkitűzés – különösen a megyeszékhely tekintetében - a megfelelő elkerülő, tehermentesítő úthálózat kiépítése. A fejlettségi tengelyhez tartozó települések esetében fontos feladat a belterületi utak korszerűsítése, a magasabb rendű úthálózat rekonstrukciója.

Erősíteni kell a közösségi közlekedés versenyképességét az egyéni közlekedéssel szemben mindkét közlekedési alágazat (menetrend szerinti autóbusz, vasút) területén. A közúti közösségi közlekedés terén fejlesztésre szorulnak a kritikus állapotú 4 és 5 számjegyű útszakaszok, a megállóhelyek és fordulóhelyek (öblösítés, kiemelt szegélyű peron), a P+R, B+R parkoló kialakítása, valamint kiemelt jelentőségű a két alágazat közötti **intermodális csomópontok létrehozása** (Eger, Gyöngyös). Vasúti szempontból meghatározó a FLIRT sorozatú motorvonatok jelentősége, amelyek 2007 második fele óta járnak Egerbe. 2020. októberében Észak-Magyarországot, továbbá az Észak-Alföldet érintő utasbarát és sűrűbb menetrendet vezetett be a MÁV-START. Fiatalításra szorul a regionális és interregionális közlekedésben használt járműpark, hiszen a 30 évnél idősebb személykocsik a mai igényeknek nem képesek megfelelni. A vonatok továbbra is megállnak (a Volánbusztól eltérően) a frekvenciánál magasabb csomópontokon (kiemelten Füzesabony és Hatvan, de élénk a káli, vámosgyörki átszálló forgalom is). A fejlesztés eredményeképpen Eger és térsége gyakrabban és kedvezőbb áron érhető el. Az intézkedéssel nő a vasút gerinchálózati szerepe, a következő lépcsőben pedig megtörténik az autóbusz-közlekedés vasúthoz csatlakozó, ráhordó menetrendjeinek kialakítása is. Egerben az intermodális „decentrum” kialakítása néhány éven belül várható (az ITM által elfogadott tervek vannak). Ezáltal a belvárosi autóbuszpályaudvar fenntartása mellett az egri vasútállomás mellett kisebb autóbuszpályaudvar létesül 1,2 km-re a belvárosi jelenlegi autóbusz állomástól, a városi helyi autóbuszos közlekedési kapcsolatok, a P+R parkolók fejlesztésével, az állomás környezetének csinosításával.

Hatvan, Gyöngyös és Eger versenyképes gazdaságának megőrzéséhez és fejlődéséhez nélkülözhetetlen a jelenleg is itt koncentrálnak **innovációs potenciál fejlesztése**, a **vállalkozói aktivitás növelése** a kis- és középvállalati szektor helyzetének javítása érdekében. A K+F+I folyamatok tervezett fejlesztése a gazdasági tengely innovációs potenciáljának és teljesítményjavításának alapvető feltétele. A már letelepedett, **exportképes multinacionális és hazai cégeknek** (pl. Hatvan: Robert Bosch Elektronika Kft., LKH LEONI Kábelgyár Hungaria Kft., Johnson Electric Hatvan Kft.; Eger: ZF Hungaria Kft., Robert Bosch Automotive Steering Kft., Aventics Hungary Kft., Sanatmetal Kft.; Gyöngyös: Procter & Gamble, Stanley Electric Kft., Modine Hungaria Kft., Giant Group) Gyöngyöshalász: Apollo Tyres, stb.) **kulcsszerepet kell játszaniuk az innovációs együttműködésekben** és **törekedni kell a helyi kis- és középvállalatok innovációs tevékenységének beindítására**, vagy a már meglévő **továbbfejlesztésére**.

Az innovációs kapacitás bővítéséhez, térbeli terjedéséhez szükség van a két tudásközpont Eszterházy Károly Egyetem, Szent István Egyetem Gyöngyösi Károly Róbert Campus), **valamint a vállalkozások és K+F szolgáltatók együttműködésének javítására**, az innovációs eredmények alkalmazására törekvő kapcsolatok bővítésére. Fontos feladat az elméleti kutatások gyakorlati termelésbe való „becsatornázásának” a megteremtése, erősítése.

A három legnagyobb város mentén működő **nemzetközi és hazai cégek itt-tartása** a térség gazdasága szempontjából (termelés, adók, foglalkoztatás, export, stb.) kiemelt jelentőségű feladat, hiszen az itt felhalmozott

és kiépített műszaki rendszerek hosszú távon a fejlődési folyamatok motorjaként tudnak működni. A már letelepedett nemzetközi cégek megtartása, valamint az új letelepedések ösztönzése érdekében **erősíteni kell a hazai és helyi beszállítói együttműködéseket, partnerhálózati rendszerek kiszélesítését** (pl. fejlesztésben részt vevő szállító, rendszerbeszállító beszállítóinak felkutatása, stb.). A hazai és helyi beszállító hálózat erősítése különösen hangsúlyos kell, hogy legyen az ipar (gépipar, járműipar, stb.) és a kereskedelem (élelmiszeripar, stb.) tekintetében.

Hatvan, Gyöngyös és Eger városainak **logisztikai és ipari parkjaiban, iparterületein** már letelepült, illetve letelepülő vállalkozások fejlődéséhez, bővüléséhez nélkülözhetetlen a meglévő és potenciális **telephelyek infrastrukturális fejlesztésének biztosítása**, valamint a munkaadók igényeinek **megfelelő munkaerő biztosítása** (munkaerő-piaci igényekhez igazodó iskolarendszer, ezen belül a beiskolázási keretszámok munkaerői szempontok szerinti befolyásolása, felnőttképzés jelentőségének növelése).

A megye 3 legnagyobb városának térségében – köszönhetően egyedülálló természeti, kulturális és épített környezeti adottságainak (Mátra, Bükk, Eger, jelentős termál- és gyógyvíz-készlet) – **kiemelkedő a turizmus jelentősége. A térség kiemelkedő desztinációja Eger**, mely nemzetközi és országos vonzerőkkel, turisztikai potenciállal bír. Fontos célkitűzés a megyeszékhely idegenforgalom területén elért súlyának megőrzése, növelése a természeti és kulturális értékeken alapuló termékkínálat fejlesztésével, komplexitásának és attraktivitásának növelésével. A térség termál és gyógyvizekre épülő szolgáltatásai mind a hazai, mind a külföldi vendégek irányába jelentős fejlesztésekre szorul, különösen fontos feladat a **gyógyvizeinkre épített egészségipar pozicionálása**, felhasználva a rendelkezésre álló gyógy tényezőket a mozgásszervi- és érbetegségek rehabilitációjában. Az idegenforgalom számára a **Mátra** – mint hazánk legmagasabb hegysége – által nyújtott **üdülési-rekreációs lehetőség** értékelhető, „kapuvárosával” Gyöngyössel együtt különösen kedvezőnek. Az aktív pihenés lehetőségeinek bővítése területén a Mátra és a Bükk hegységet feltáró, keresztül szelő kerékpárút fejlesztésében nagy lehetőség rejlik. Komoly turisztikai tényezőként kell számításba venni a **Hatvan város által megkezdett és tervezett turisztikai beruházások** (pl. Barokk belváros turisztikai attrakcióinak és szolgáltatásainak fejlesztése) eredményeként létrejövő turisztikai termékfejlesztést.

A térségben található az ország 22 történelmi borvidéke közül kettő, a Bükk hegység déli lankáin elterülő **Egri borvidék** és a Mátra déli lejtőin, kelet-nyugat irányban a Tarna és a Zagyva folyók által határolt területen a **Mátrai borvidék**. Mindkét borvidéken ősi hagyományai vannak a szőlészeti-borászati tevékenységnek. A szőlészeti-borászat terén **kiemelt célkitűzés a termőterület stabilizációja, a versenyképesség javítása, a borászati technológiák fejlesztése, modern palackozók létrehozása, az árbevétel növelése**, melynek eléréséhez többek között erősíteni kell az összefogást, minőségben és gazdaságosságban versenyképes terméket kell előállítani, a termőterület nagyságát stabilizálni, optimalizálni kell, prioritást kell kapnia az újratelepítésnek, az ültetvénykorszerűsítésnek, az alkalmazott borászati technológiákat folyamatosan fejleszteni kell, biztosítani kell továbbá az eredetvédelmi és minőségi előírásoknak, garanciáknak való megfelelést, valamint a hagyományos export piacok megőrzése mellett új, fizetőképes piacokat kell találni. A borvidékekhez tartozó települések nemcsak a szüreti napok alkalmával, hanem egész évben vonzó turisztikai, idegenforgalmi, kulturális, közművelődési kínálatot biztosítanak.

A környezet védelme, megóvása érdekében a térség **barnamezős területeinek** hasznosítása, új funkciókkal való ellátása, a **zöldmezős** területek felhasználásának minimalizálása, a települési zöldterületek védelme, a legjobb elérhető technikák alkalmazása a követendő elvárás. Kiemelt jelentőségű feladat a felszín alatti, sérülékeny vízáradó rétegek minőségének megóvása az **ivóvízbázisok védelme** érdekében.

2. Észak-hevesi térség természetközponitú fejlesztése

A megye „gazdasági tengelyétől” északra fekvő térségét – a megyén kívüli szomszédos területek aprófalvas területeihez hasonlóan – a **kicsiny lélekszámú, többségében 1000 fő alatti települések** jellemzik. **A térség népességmegtartó ereje gyenge**, melynek a megyehatáron túli, hasonlóan periférikus helyzetű, elmaradott területek hátrányos helyzete sem kedvez.

A megújulás, felzárkózás a meglévő belső erőforrások feltárását (pl. természeti erőforrások, munkaerő, termelési tradíciók) követően, érdemi külső erőforrások bevonásával (pl. többlettámogatás, kedvezmények), a fejlődés magterületeként szolgáló **térségi központok (Pétervására, Bélapátfalva) megerősítésével, az ott elérhető szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztésével indulhat meg** leghatékonyabban és leggyorsabban.

A térség gazdasága inkább ipari, turisztikai központú, kiegészülve gyenge mezőgazdasági szektorral. A jövőbeni fejlesztések célja, hogy a gazdaság arányait tekintve kiegyenlítettebb legyen és új munkahelyek létrehozásával biztosítsák a térségben élők megélhetőségi lehetőségeinek javulását, különösen – a helyi igényekhez igazodva – a szolgáltató ágazat, az erdőgazdálkodás szerepének erősödésével. Ezt támasztja alá, hogy az üzleti jellegű szolgáltatások (pl. turizmus, kereskedelem, stb.) kevésbé nagyüzemi és tőkeigényes jellegükből adódóan inkább harmonizálnak a térség adottságaival. A **térségben működő vállalkozások túlnyomó része mikro- és kisvállalkozás**, melyekre általánosan jellemző, hogy tőkeszegények, rendkívül instabilak és többnyire hitelképtelenek. A nemzetközi és hazai trendek figyelembe vételével felül kell vizsgálni a térségben található recski és gyöngyösoroszi **színesfémérc** (rézérc, cinkérc) nemzetgazdasági szintű jelentőségét, **rentábilis kitermelésének és hasznosításának** lehetőségét. A befektetések ösztönzésének nélkülözhetetlen eleme a befektetésbarát viszonyok kialakítása mind gazdasági, mind humán erőforrás, mind pedig adminisztratív oldalról. A Pétervárári és a Belpátfalvai járás részét képezi a Kormány által meghatározott **szabad vállalkozási zónáknak**. Az Észak-hevesi térség versenyképességének növelése érdekében olyan **infrastrukturális beruházásokra** is szükség van, amelyek **összekötik a megye északi és déli területeit**, ezzel megteremtve az elmaradott, fejlesztésre váró északi települések kedvezőbb **elérhetőségi feltételeit**. Meg kell teremteni a megye gazdasági súlypontterületeinek gyors, valamint megfelelő teljesítőképességű és kapacitású közlekedési utakkal való összekötését, ezáltal is biztosítva a **mobilitás lehetőségeit** a munkahelyekkel jobban ellátott és kedvezőbb életkörülményeket biztosító helyszínekre. A térségben az **erdőgazdálkodás** kiemelkedő szerepéhez hozzájárul az a lényeges szempont, hogy a hozzákapcsolódó tevékenységek (szaporítóanyag termelés, fakitermelés, erdőművelés, erdészeti termékek begyűjtése, feldolgozása, fafeldolgozás), folyamatosan foglalkoztatási lehetőséget nyújthatnak. A vadászati turizmus iránt megnövekedett igény felértékelte a **vadgazdálkodás** jelentőségét, melynek a térségben jelentős hagyományai vannak. Az Észak-hevesi térség **turisztikai potenciállal rendelkező területei számára kitörési pont a természeti adottságok vonzerővé fejlesztése** és ezzel összhangban a **fogadókapacitás elemeinek kiépítése**. Az Észak-hevesi térség részben a megye legjelentősebb természetvédelmi területéhez, a Bükki Nemzeti Park területéhez tartozik. A turisztikai fejlesztések során különös hangsúlyt kell, hogy kapjon a gyógy- és termálvizek komplex kiaknázása (pl. Bükkszék, Parádfürdő, Mátraderecske - szén-dioxidos mofetta), hasznosítása, az egészség-, az öko-, a lovas-, kerékpáros és a bakancsos turizmus szerepvállalása, a vadászat és a tavak (létrehozandó víztározók) intenzívebb bevonása a turizmusba. A térség fejlődéséhez elengedhetetlen a fenntarthatóság figyelembevételével a települések közötti együttműködés erősítése, a gazdasági (pl. erdőgazdálkodás) és idegenforgalmi célkitűzések összehangolása, valamint a humán erőforrás fejlesztése.

Az Észak-hevesi térség fejlesztésének megkerülhetetlen eleme az **elszegényedett társadalmi rétegek** – jellemzően roma lakosság – problémaköre. Ezen társadalmi csoport helyzetét nem csupán szociális problémaként kell értelmezni, hanem mint komplex társadalmi kérdéskört. A helyzet kezelésének intézkedési területei: oktatás, iskolai fejlesztés, képzés, közösségi művelődés, társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, foglalkoztatás, szociális, egészségügyi komplex problémakezelés.

3. Dél-Heves és a Tisza-tó térségének helyi értékekre épülő fejlesztése

Heves megye déli, dél-keleti része jelentős társadalmi, gazdasági nehézségekkel küzdő térség. Hagyományosan agrárkarakterű, régtől fogva elmaradott, funkcióhiányos és súlytalan kisvárosi vonzáskörzet, az egyedi sajátosságokat nélkülöző, nagyobb centrumoktól távoli belső periféria klasszikus példája. A jó adottságú termőterületek ellenére a mezővárosi szerepkör csökkenése Heves környékén is érzékelhető volt az elmúlt évtizedekben, a rendszerváltozásnak is egyik legnagyobb vesztese a térség. A megye déli részén is kiemelkedő fontosságú a helyi adottságok minél hatékonyabb felismerése és kihasználása. Füzesabony városába földrajzi fekvéséből, közlekedési csomóponti helyzetéből adódóan kedvező gazdasági potenciál összpontosul (Pikopack Zrt., DS Smith, Fenstherm Future Zrt. stb.) ennek kiaknázása egyelőre mérsékelt, ugyanakkor komoly lehetőségeket rejt magában. A vállalkozói környezet és az üzleti infrastruktúra fejlesztése érdekében Füzesabonyban az önkormányzati tulajdonú ipari park fejlesztésére, alapinfrastruktúra kiépítésére, bővítésére kerül sor. **Fekvése, elérhetősége** viszonylag **kedvező**, hiszen sem Budapeستől, sem pedig az M3 autópályától nincs túlságosan messze és 2 vasútvonal is érinti, ugyanakkor az autópályához vezető utak állapota általánosan nagyon rossznak mondható. A közlekedés fejlesztésének feladata a hiányzó (É-D irányú és a Jászság felé a megyehatáron átvezető útvonalak, 31-es főút menti kerékpárút, valamint a Kisköre-Pusztataskony között új tiszai híd) közlekedési hálózati elemek és közlekedési létesítmények megvalósítása, valamint a **meglevő hálózati**

elemek állapotának javítása. A megyén belül a térségnek kiváló agrár adottságai, jó termőképességű mezőgazdasági területei vannak, azonban a folyószabályozások, a nagyüzemi mezőgazdasági művelés és napjaink egyre szélsőségesebb időjárása következtében a térség vízhiányossá, aszályal, árvízzel, belvízzel egyaránt veszélyeztetett területté vált. A vízrendszer rehabilitációja, a vízkészletekkel való ésszerű gazdálkodás javíthatja a természeti, gazdasági és közvetve a társadalmi állapotokat is. A termő- és élőhelyi adottságokhoz nem kellően alkalmazkodó területhasználat racionalizálása érdekében, a gyenge termőhelyi adottságokkal rendelkező, valamint a természetes élőhely megőrzési területeken művelési ág váltás, extenzifikáció, az árvízvédelmi célokkal összehangolt gazdálkodás kialakítása (**Tisza menti öko- sztráda**), pusztai – legeltetési tájgazdálkodás, élőmunka igényes kertészeti kultúra szükséges. A térségben a mezőgazdasági termékfeldolgozás szinte teljesen hiányzik, ennek fejlesztése elengedhetetlen a foglalkoztatás bővítése érdekében.

Jók a **megújuló energiahasznosítás** feltételei. A geotermikus energiát potenciálisan kiaknázzható, lezárt vagy működő kutak majd minden településen rendelkezésre állnak (pl. a mezőgazdasághoz kapcsolódóan üvegház-fűtési célokra kiválóan felhasználhatóak). Az egyéb szóba jöhető energiaforrások közül a víz-, nap-, szélenergia hasznosítása az Alföld természeti adottságai alapján megalapozottnak tekinthető. Biomassza hasznosítás elsősorban a mezőgazdasági-, illetve zöld hulladékokra alapozható. A térség gazdasági fejlődésének egyik legnagyobb gondja a **gyenge iparosodottság**. A más városokban működő vállalatok kis gyáregységei a rendszerváltást követően megszűntek, vagy leépültek. Hevesen és Füzesabonyban kijelölt Ipari Park áll a vállalkozások és a befektetők rendelkezésére, és elsősorban a fémipar tekintetében rendelkezésre áll munkakultúrával rendelkező lakosság is. A befektetők számára vonzó befektetési és fejlesztési környezetet kell kialakítani, Ezt segítheti, hogy a Hevesi járás része a Kormány által meghatározott **szabad vállalkozási zónáknak**. Az életfeltételek és a helyi gazdaság javításával egyidejűleg kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy **a fiatal generáció a vidéki térségekben maradjon**.

A térségben nagy arányú a szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi réteg. Jellemző az inaktív magas aránya, a népesség elöregedése, amelyek egyre nagyobb szociális terhet jelentenek a helyi önkormányzatok számára. A mélyszegénységben élő, illetve roma társadalmi integrációs törekvések sikeréhez szükséges egyéni és közösségi kompetenciák megszerzése érdekében fontos, hogy megteremtjük az összhangot a különböző helyi képzések és a foglalkoztatás lehetőségei között. **A szociális felzárkóztatás, a mélyszegénység kezelése, a társadalmi lejtőn való lecsúszás megállítása,** a demográfiai feszültségek kezelése a képzési programok mellett önszorgató, közösségfejlesztő, közmunka- és egyéb foglalkoztatási típusú programokkal, valamint szociális és egészségügyi fejlesztések segítségével valósulhat meg.

A térség legfőbb idegenforgalmi vonzereje a Tisza-tó. A tó és környékének természeti adottságai Európában is egyedül állóak, a térség több olyan adottsággal is rendelkezik, melyek a turisztikai kereslet legújabb irányzataihoz kapcsolódnak. Páratlan természeti kincseire alapozva cél egy kiegyensúlyozott, egyedi arculatú **ökoturisztikai fejlesztés**, összhangban a természeti-, környezeti terhelhetőségnek megfelelő aktív turizmus fejlesztésével. A fő vonzerők közül az Európa fő madárvonulási útvonalának részét képező nemzetközi rangú vizes élőhelyek, a tóra épülő horgászati, fürdési, és vízi sportolási lehetőségek, a tiszai evezés, hajózás, a kerékpározás emelhető ki. További, eddig ki nem használt ökoturisztikai potenciált hordoz a térség másik jelentős védett természeti értéke a szikes növénytársulásáról és gazdag állatvilágáról híres Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet. A térség fejlesztése komplex feladat, ahol a fejlesztések jelentős részét a Tisza-tó és a hozzá kapcsolódó különféle táji, térszerkezeti, társadalmi és gazdasági rendszerek kölcsönhatásán keresztül lehet megvalósítani. Ezt a feladatot Heves megye kizárólag a tavat övező három másik megyével való szoros együttműködés keretében tudja hatékonyan megvalósítani, mely együttműködés koordinálásában, összehangolásában kiemelt szerepe van a **Tisza-tó Térségi Fejlesztési Tanácsnak**.

S2. Kitorési pontokra épülő gazdaságfejlesztés

Stratégiai célként fogalmazódott meg a kitorési pontokra épülő gazdaságfejlesztés – a munkahelyteremtés és a gazdasági növekedés jegyében –, mely a megye főbb húzóágazatainak fejlesztését tűzte ki célul. A megye - gazdasági, foglalkoztatottsági és értékteremtő fejlődése érdekében - fő adottságait kiemelten az energiatermelés, gépipar, feldolgozóipar, élelmiszeripar, valamint a turizmus támogatása jelenti. Az élelmiszeripar költséghatékonyságának, illetve foglalkoztató erejének növekedése érdekében támogatni szükséges a **magas hozzáadott értékkel** rendelkező termékek kifejlesztését és gyártását, a helyi termékek piacra vitelének erősítését,

valamint a wellness és a turisztikai ágazat helyi élelmiszerszektorral való együttműködésének fokozását. A **megújuló energiák** abszolút felhasználásának és arányának növelése egyaránt stratégiai prioritásként kezelendő mind az energiafüggetlenség, mind a CO₂ terhelés csökkentése érdekében. Célként szerepel, hogy az exportra termelő gépészet, műszeripar, járműalkatrész-gyártás továbbra is a gazdasági növekedés, foglalkoztatás bővítés megtestesítője legyen. A turizmus a megye gazdasága szempontjából kiemelt jelentőségű. Multiplikátor hatásaként hozzájárul a foglalkoztatottság, a jövedelmek, a szolgáltatások, valamint a turizmus súlyának GDP termelésben való növekedéséhez.

S3. Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum

Heves megye 2021-2027-es tervezési periódusára vonatkozóan létfonosságú stratégiai célként fogalmazódott meg a helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum, melynek keretein belül valósítandó meg a megye vidéki területein élők életminőségének javítása, helyi termékpályák kialakítása, a helyi közösségek erősítése, valamint a mezőgazdaság, a halászat, az erdő- és vadgazdálkodás versenyképességének növelése. Az agrárszektorra technológiailag fejlett élelmiszer-feldolgozóipart kell építeni, mely hozzájárul a termékek hozzáadott értékének növeléséhez, munkahelyeket képes teremteni és nem utolsósorban nagymértékben javítja az agrárvertikum jövedelmezőségét is. Az agrárszektor fejlődése hosszú távon a vidéki életminőség javulását eredményezi.

S4. Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom

A 2021-2027-es tervezési időszakára stratégiai célként fogalmazódik meg az érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom fejlődésének elősegítése az identitástudat növelésével, a közösséghez tartozás érzésének erősítésével, az egészségmegőrzés fontosságának megértésével, az egészséges életmód elterjesztésével, a generációk tiszteletén alapuló egészséges családmodellek létrejöttével, a gyermekek vállalásának ösztönzésével, odafigyelés, gondoskodás és segítségnyújtás a családon és a közösségeken belül. A nevelés, a képzés és készségfejlesztés alapjai az innováció fogadására nyitott társadalomnak, amely összefügg a kulturális értékek őrzésével és az egészséges identitástudat kialakításával. Fontos célkitűzés a társadalmi különbségek mérséklése, továbbá a lakosság biztonságérzetének növelése. Mind a versenyképes gazdaság feltételeinek megteremtésében, mind a szegénység elleni küzdelemben kiemelt jelentőségű az oktatás feltételeinek javítása, ösztöndíjrendszerek kialakítása, a szakképzés gazdasági igényekhez történő igazítása.

S5. Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet

A városok és térségeik fenntarthatósága a hosszútávú fejlődés alapját képezik, hiszen a népesség a városokban koncentrálódik. A városok és a vonzásukban lévő falvak (vidék) egymásra vannak utalva, fejlődésük közösen, integráltan hajtható végre. Heves megye versenyképes gazdasága megteremtésének és fenntartásának elengedhetetlen feltételei a gazdasági, infrastrukturális fejlesztések megvalósításában, az élhetőbb környezet kialakításában, az életminőség feltételeinek javításában, a települések, térségek sokszínű együttműködésében és a hátrányos helyzetű térségek és rétegek felzárkóztatásában testesülnek meg. Ezen célon belül került megfogalmazásra az elérhetőség feltételeinek javítása, a környezeti beruházások ösztönzése a stratégiai erőforrások védelme érdekében, az infokommunikációs fejlesztések, valamint a fenntartható település- és térszerkezet célját szolgáló intézmény- és közösségfejlesztési elképzelések.

Horizontális elvek

H1. Humán tőke fejlesztése

Ezek között az egyik legfontosabb a **munkakultúra** fejlesztése, mint ahogy – horizontális jelleggel – minden egyes hatékony és fenntartható fejlesztésben is megkerülhetetlen ez a tényező. A társadalmi-gazdasági-környezeti fejlődés és a munkavégzés kultúrája között tehát szoros oda-vissza (kölcson)hatás fedezhető fel, azaz fejleszteni

kell ez utóbbi szegmensset, hogy aztán a megye életképességének növekedéséhez egy minőségi(bb) munkakultúra meghatározó mértékben tudjon hozzájárulni. Közösségünk érdeke az, hogy az itt élő emberek közül minél többnek – különösen a tehetségeseknek – a **szellemi potenciálja erősödjön**, s minél inkább felhasználhatóvá váljék, méghozzá úgy, hogy minél inkább elősegítse a megye lakossága céljainak megvalósítását. Kívánatos lenne **megyén kívüli tehetséges fiatalok megyébe vonzása**, s velük együtt jelentékeny számú helyi tehetség megyén belül való képzése is, hiszen így – a tapasztalatok szerint – relatíve nagyobb számban maradnának a megyében munkavállalóként, alkalmazottként.

H2. Természeti tőke értékeinek megőrzése

Az önkormányzatok aktív és cselekvő közreműködésével, a lakosság tevőleges támogatásával és egyetértésével olyan program kidolgozása és megvalósítása, amely a **fenntartható fejlődés** elvére épül. A fenntarthatóság területi programjának segítségével egy olyan térség szerveződik (térség, járás, megye), amelyet a lakosok otthonnak tekintenek, abban ők és gyermekeik, a városok, falvak mai és leendő polgárai otthon vannak. A fenti cél megvalósításához a fenntartható fejlődés három dimenziója (természeti, társadalmi, gazdasági) közötti dinamikus-harmonikus együttműködést kell tudatosan megteremteni. A bennünket körülvevő környezeti és természeti rendszerek megóvása és körültekintő fejlesztése az emberi **életminőség javításának** egyik alapfeltétele, és egyben a fenntartható gazdasági és szociális fejlődés meghatározó tényezője. Emellett a lakosság életfeltételeinek javítását szolgálja a mindennapi ellátást biztosító szolgáltatások, technológiai rendszerek gyors és egyszerű elérhetősége is.

H3. Gazdasági tőke növelése

A megye **versenyképességének** javítása érdekében a természeti adottságokban rejlő lehetőségek fenntartható hasznosítására célszerű törekedni a legjobb elérhető technikák és a környezetközpontú irányítási rendszerek alkalmazásával, az ipari ökoszisztéma kiterjesztésével és a környezetvédelmi ipar, illetve a környezettechnológia előtérbe helyezésével. A versenyképesség fokozása érdekében a közlekedési infrastruktúra fejlesztése elengedhetetlen. A hosszútávú versenyképesség alapját az oktatás fejlesztése jelentheti. A magasabban képzett munkavállaló nagyobb hozzáadott érték előállítására képes, mely mellett a társadalomra is kevesebb terhet róva, maga is teljesebb és jobb minőségű élet él. Heves megye versenyképes gazdaságának megteremtéséhez hozzájárulhatnak az infokommunikációs technológiákra alapozott innovációk. Az IKT eszközök használatával felgyorsul a kommunikáció és az információáramlás, mely javítja a gazdasági **hatékonyságot**. A területi innovációs potenciál fejlesztése a korszerű IKT infrastruktúra kiépítése, valamint a kis- és középvállalati szektor helyzetének javítása révén érhető el. Az **innovációs kapacitás bővítéséhez** szükség van a felsőoktatási intézmények, a kutatóhelyek és a vállalati szektor együttműködésének javítására. A sikeres innovációk és a hatékony K+F jelentősen hozzájárulnak egy terület versenyképességéhez. Ugyanakkor a foglalkoztatást előtérbe helyező szociális gazdaság megvalósítása a megyében sürgető feladat, amelyhez főként „soft”, azaz szervezési, piaci és ún. társadalmi innovációkra van szükség. A szociális gazdaság elsősorban a munkaigényes, ún. „low-tech” tevékenységekre (nem a „high-tech” alapú versenygazdaságra) alapul, miközben piacgazdasági feltételek között fenntartható és fejlődik, és szimbiózisban van a versenygazdasággal.

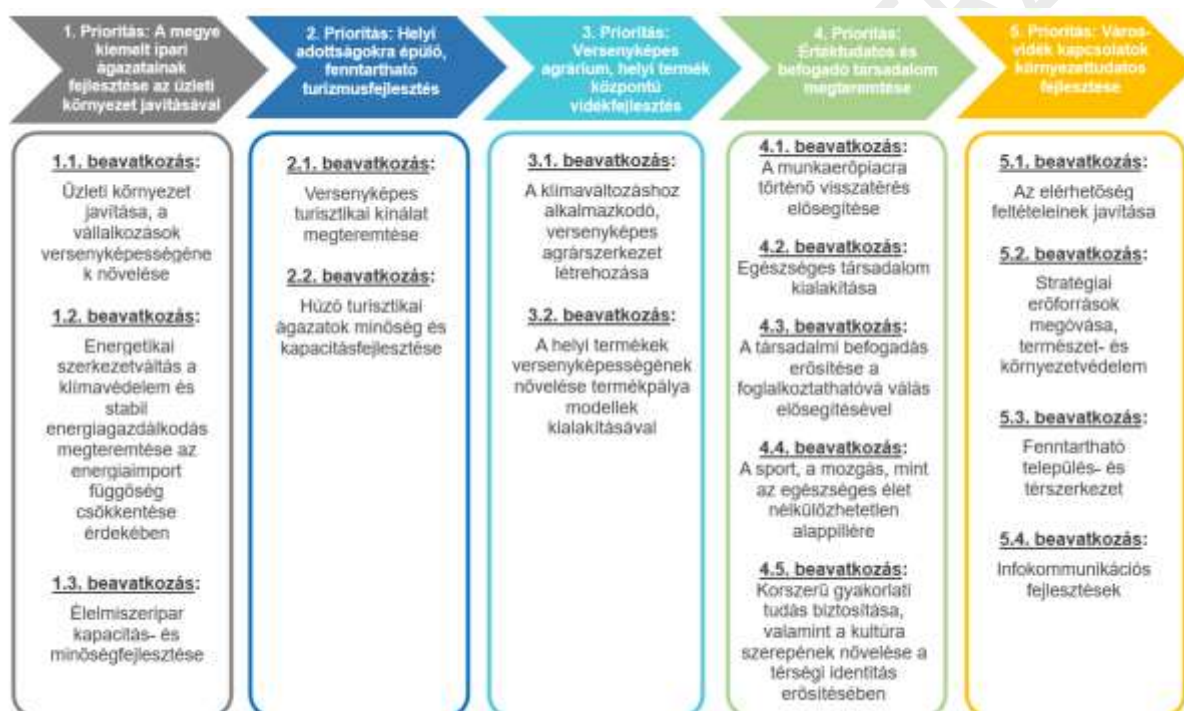
H4. Társadalmi tőke erősítése

Az **együttműködés**, akár vertikálisan (a különböző területi szintek között), akár horizontálisan (adott területi szinten belül a különböző típusú szereplők között) nagyon fontos alapelv az európai regionális politikában. A megye területfejlesztésének megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a fejlesztéseken keresztül a térség szervesen beintegrálódjon a régió, az ország és Európa térszerkezetébe. A megye társadalmának megújítása és megerősítése, valamint a társadalmi elégedettség elérése érdekében javítani kell az **esélyegyenlőségi** célcsoportok kilátásait, az elszegényedett rétegek felemelkedését, a diszkriminációval sújtott nemzetiségek integrációját. Elő kell segíteni a társadalmi felzárkózást és a különböző okokból hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációját a munka világába. A megyén belüli térségi esélyegyenlőség erősítéséhez kiegyensúlyozott területi kiegyenlítés, a perifériák és az elmaradott térségek felzárkóztatása, a térségi sajátosságoknak megfelelő térségi fejlődési pályák kialakítása szükséges. Az **információs társadalom** megteremtéséhez alapvető fontosságú a társadalom egyes rétegei között kialakuló digitális szakadék, valamint a digitális írástudatlanság felszámolása.

Az innovatív szemlélet, a megújulni képes, újdonságokra nyitott társadalom azonban elengedhetetlen a sikeres fejlesztések megvalósításához.

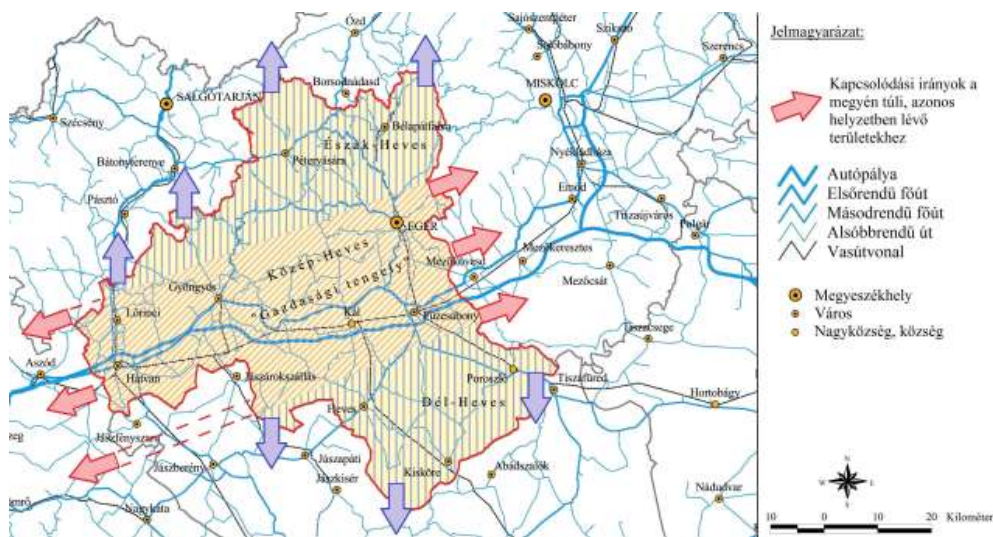
A Stratégiai Program célrendszere

A Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) dokumentumban már kialakításra került a stratégiai célrendszer. Meghatározásra kerültek a stratégiai célok, valamint azok prioritásai, a prioritások beavatkozásai azonban indikatív felsorolásként jelentek meg. A Stratégiai Program célrendszere követi a Konceptió célrendszerének struktúráját, azonban külön prioritást kap a turizmus fejlesztése. Az egyes prioritásokon belül pontosításra kerültek a beavatkozások a jelenleg ismert fejlesztési források – kiemelten az Operatív Programok – alapján, azonosítva azok beavatkozásait a megyei célrendszer releváns elemeivel.

Fejlesztési területegységek

A Konceptióban meghatározott célok közül sajátos megközelítést igényel a Heves megye területi kiegyenlítődésének elősegítése specifikus cél. Az ott megfogalmazottak szerint kiemelten fontos a megyén belüli fejlettségi különbségek csökkentése, melynek érdekében három területi egységet határoz meg. Ennek oka, hogy különböző térségek fejlesztése eltérő forrásnagyságot és az egyes prioritások beavatkozásainak eltérő arányú alkalmazását igényli. A Konceptió javaslattevő részében a megye eltérő területegységeit a következő ábra illusztrálja.

1. ábra Heves megye térszerkezete (forrás: Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója 2021-2027)

Annak érdekében, hogy a beavatkozások megyén belüli differenciálása, illetve a területi tervezési későbbi folyamatai alátámasztásra kerüljenek szükséges az egyes területegységek településszintű lehatárolása, mely a Konceptió adatait és térképi tartalmát elemezve az alábbiak szerint rajzolódik ki.

2. ábra Heves megyén belüli fejlesztési térségek

Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) és Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) célrendszerének kapcsolata

Heves Megye Területfejlesztési Konceptiójának (2021-2027) célrendszere	Heves Megye Területfejlesztési Programjának (2021-2027) prioritásai				
	A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával	Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés	Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés	Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése	Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése
Kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés	+++	+++	+	+	+
Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum	+	+	+++	+	++
Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom	+	+	+	+++	+++
Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet	+	++	+	++	+++
Hatvan-Gyöngyös-Eger „gazdasági tengely” erősítése	+++	+++	+	+	++
Az Észak-hevesi térség természetközponitú fejlesztése	++	+++	+	++	+++
Dél-Heves és a Tisza-tó térségének helyi értékekre épülő fejlesztése	++	+++	++	++	+++

Jelmagyarázat:

- + gyenge kapcsolódás
- ++ közepes kapcsolódás
- +++ erős kapcsolódás

1.1. Prioritás: A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával

Heves megye 2021-2027-es tervezési időszakára vonatkozóan a Konceptiójában stratégiai célként fogalmazta meg a kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztést.

A prioritás átfogó célja Heves megye gazdasági élete további dinamikus növekedésének elősegítése, a térségi és helyi gazdaság fejlődésének, jövedelemtermelő képességének támogatása, valamint a jelenlegi munkahelyek megtartása mellett újabb munkahelyek létrehozásának ösztönzése a vállalkozások innovatív tevékenységének elősegítése, a vállalkozási környezet javítása révén. További cél az előző ciklusban megkezdett energetikai szerkezetváltás és a stabil energiagazdálkodás folytatása, amelynek eredményeként tovább csökkenhet a megye energiainport függősége.

Az Európa 2020 Stratégia által elvárt javuló foglalkoztatási ráta megtartása és a koronavírus világjárvány okozta új típusú kihívások Heves megyében is szükségessé teszik a gazdaságában kulcsszerepet játszó vállalkozások fejlesztését, munkahely megtartó és teremtő képességük megerősítését, továbbá a megyében jellemző élelmiszeripari, gépipari és turisztikai vállalkozások fejlesztésének segítését. Továbbra is kiemelt cél, hogy a vállalkozások könnyebben jussanak hozzá a termékek, technológia- és kapacitás célú fejlesztéseikhez, valamint eredményesebb működésük támogatását szolgáló pénzügyi forrásokhoz és eszközökhöz.

Az eddigi uniós energetikai beruházások egyrészt a megye vállalkozásai számára biztosítottak lehetőséget a versenyképességük növeléséhez, másrészt a helyi energiaigény ellátását biztosító kiskapacitású erőművek, valamint épületenergetikai korszerűsítések révén a megye települési önkormányzatai számára nyújtottak lehetőséget energetikai kiadásaik minimalizálására, illetve az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklésére. Heves megye legnagyobb foglalkoztatója a Mátrai Erőmű Zrt. jövőbeni működésének és működtetésének komplex megújítása elengedhetetlen Magyarország klímavédelmi céljainak teljesülése szempontjából.

Az élelmiszeripari KKV-k K+F+I képességének fejlesztésével, valamint a hazai élelmiszerbiztonsági kutatási tevékenységek összehangolásával és kiterjesztésével megyénk is jelentősen hozzájárulhat a hazánkban előállított élelmiszerek versenyképességének növeléséhez.

Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) célrendszeréhez való kapcsolódás:

- 1. Átfogó cél: Komplex, integrált foglalkoztatás-intenzív gazdaság:** Heves megye versenyképességének javításához elengedhetetlen a foglalkoztatottak számában eddig elért eredmények megtartása és a foglalkoztatás volumenének további növelése. A koncepcióval összhangban a megyei programban is kiemelkedő célként jelenik meg a foglalkoztatottság növelése. A prioritásában szereplő egyes beavatkozások célja a megye gazdaságának fejlesztése, melynek egyik eszköze a foglalkoztatottsági ráta növelése, a munkahelyek megtartása kapcsán a koronavírus-járvány okozta gazdasági kihívásokra adott válasz. A megye húzóágazatainak, így a gépipar, energetikai szektor, turizmus és az élelmiszeripar fejlesztése egyaránt hozzájárul a megyei foglalkoztatottság javításához, ezzel is erősítve Heves megye gazdaságát.
- 2. Átfogó cél: Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom:** Egy térség versenyképességének növelése elképzelhetetlen az adott térség társadalmi potenciáljának fejlesztése nélkül. Egy fejlődő, stabil gazdaságú megye esetében a pozitív társadalmi folyamatok is konszolidálódnak, azaz a gazdasági fejlődés szoros összefüggésben áll a társadalmi folyamatokkal. A koncepcióban megjelenő fejlesztési területek közül jó néhány visszaköszön a program ezen prioritásának egyes beavatkozásaiban, úgy mint a munkavállalók képzése, a hosszú távú gazdasági potenciált és életfeltételeket biztosító természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megteremtése, és a megújuló energia helyi kiaknázásának lehetősége.
- 3. Átfogó cél: Magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet:** A megye iparterületeinek ésszerű, a helyi adottságokhoz igazodó fejlesztése hozzájárul ahhoz, hogy a

koncepcióban megfogalmazott épített környezettel történő összhang megteremtése az ipari területekkel kapcsolatban is megvalósulhasson. A koncepcióban megjelenő energiahatékonysági korszerűsítések megvalósítása mind a vállalkozások, mind az önkormányzati szféra számára elengedhetetlen, hiszen a megye közszolgáltatásainak, illetve gazdaságának fenntartható fejlesztése csak abban az esetben lehetséges, ha az egyes beruházások energiahatékonysági korszerűsítésekkel egészülnek ki.

- 1. Specifikus cél: Kítőrészi pontokra épülő gazdaságfejlesztés:** a Koncepció célrendszerével összhangban a program célrendszerében is markánsan megjelenik a gazdaságfejlesztés. A munkahelyek megőrzését és további álláshelyek teremtését indukáló beruházások kiemelt jelentőséggel bírnak mindkét dokumentumban. A kítőrészi pontként meghatározott iparágak, így például az élelmiszeripari, energetikai, gépipari ágazatokat érintő fejlesztések a megye gazdaságfejlesztésének továbbra is meghatározó alapját képezik, ez természetesen mindkét fejlesztési dokumentumban feltűnik. A megye vállalkozásainak a program intézkedései mentén történő fejlesztése iparágától függetlenül elsősorban a munkahelyteremtést és az új típusú kihívásokra (pl. digitalizáció térnyerése és annak igénye) történő hatékony reagálást szolgálja, az önkormányzatok ipari területekre vonatkozó fejlesztései pedig a helyi gazdaságfejlesztésben jelenthetnek újabb lendületet. A gazdasági szereplőknek mindazonáltal fel kell készülni a jövő kihívásaira – többek között a digitalizáció térhódítására (Ipar 4.0), az innováció, a körforgásos gazdaság, illetve a fokozott környezeti tudatosság/klímavédelem elvárásaira – mert mindezek elmaradása versenyhátrányt jelenthet a globalizált világban.
- 2. Specifikus cél: Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum:** A koncepcióban megjelenő foglalkoztatás centrikus agrárvertikum fejlesztése egybeesik a programban szereplő, az élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése című beavatkozásban foglaltakkal. A programban megjelenő, az élelmiszeripar fejlesztésére vonatkozó egyes intézkedések tovább támogatják az élelmiszer-, feldolgozóipar technológiai fejlesztését (különös tekintettel a digitalizációra), melynek eredményeként az agrárszektor fejlődése hosszú távon a vidéki életminőség javulását eredményezi.
- 3. Specifikus cél: Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom:** A prioritásban megfogalmazott foglalkoztatás fejlesztése, a családbarát munkahelyteremtés – részmunkaidő, illetve a home office megteremtésének lehetőségével – hozzájárul a koncepcióban megjelenő stabil családi háttér kialakításához, továbbá lehetőséget nyújt a gyestről, gyedről visszatérő anyák foglalkoztatására.
- 4. Specifikus cél: Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet:** A koncepcióban megjelenő versenyképes megyei gazdaság megteremtésének és fenntartásának elengedhetetlen feltétele a gazdaság infrastrukturális fejlesztéseinek megvalósítása, ezáltal pedig lehetővé válik az élhetőbb környezet kialakítása, az életminőség feltételeinek javítása, továbbá a települések, térségek sokszínű együttműködése és a hátrányos helyzetű térségek és rétegek felzárkóztatása.

A prioritás kapcsolódása a releváns Európai Unió tematikus célkitűzéshez és beruházási prioritáshoz:

Tematikus célkitűzések:

1. a kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése;
3. a KKV-k versenyképességének fokozása
4. az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
8. a foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése

Beruházási prioritások:

1. Intelligensebb Európa: az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül.
3. Jobban összekapcsolódó Európa: a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal

Kapcsolódó Operatív Program(ok):

- VP 3. prioritás Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása
- VINOP 1. prioritási tengely – Vállalkozásfejlesztés, kiemelt stratégiai ágazatok fejlesztése, digitalizáció
- VINOP 2. prioritási tengely – Kutatás, fejlesztés, innováció
- VINOP 3. prioritási tengely – Fenntartható munkaerőpiac
- VMOP 1. prioritási tengely – Versenyképes megye
- ZIKOP 2. prioritási tengely – Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság
- ZIKOP 4. prioritási tengely – Megújuló engeriagazdaság

1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése

A területi versenyképesség mérésére leggyakrabban alkalmazott mutató, az egy főre eső GDP alapján a megyék összesített rangsorában Heves megye a 12. pozíciót foglalja el. Észak-Magyarország hazánk leggyengébben teljesítő régiója, melyen belül Heves megye gazdasági teljesítménye a legjobb, de így sem éri el az országos átlag 70%-át. A területi versenyképesség szempontjából meghatározó munkatermelékenység és foglalkoztatottság vonatkozásában a régióon belül Heves megye helyzete kedvező, de országos viszonylatban elmaradottnak tekinthető. Heves megyében a vállalkozások száma átlépte az 50 ezret. Mindezek mellett a megyében működő vállalkozások mérete szerinti szerkezete nem optimális, hiszen a vállalkozások 0,3 százaléka nagy-, 1,4 százaléka közép-, 98,3 százaléka pedig kisvállalkozás. Ez utóbbi döntő hányada, 94,8 %-a mikro vállalkozás.

Természetesen ahhoz, hogy méretnagyság és ezáltal **foglalkoztatás tekintetében növekedésre legyen képes a vállalkozás**, olyan **vállalkozói környezetet** kell kialakítani, amely **elősegíti a növekedésre hajlandó vállalkozások versenyképességének javulását**, ezen belül az **export teljesítményét**, a **beszállítói eredményeit**, vagy az **innovációs teljesítményét**.

A jelenleg működő vállalkozások munkahelyteremtéssel járó fejlesztési elképzeléseinek közvetett támogatása, valamint beruházási kedv ösztönzése érdekében tehát a megyei gazdaságfejlesztésre vonatkozó programcsomag azokat a beavatkozásokat foglalja magába, amelyek közvetlen hatást gyakorolhatnak a megyei gazdaság verseny- és jövedelemtermelő képességére, a húzóágazatok további fejlődésére.

A beavatkozás két fő irányát a megyei beruházási aktivitás növelése és a foglalkoztatási helyzet javítása jelenti.

Ezen beavatkozás keretében támogathatók a vállalkozások újszerű, az Ipar 4.0 által létrejött kihívásokhoz kapcsolódó fejlesztései, hiszen az eredeti ötletek, a sikeres innovációk és a hatékony kutatás-fejlesztés jelentősen hozzájárulnak egy-egy terület versenyképességének, termelékenységének növeléséhez.

A beavatkozás a vállalkozások munkahelymegtartó-, illetve teremtő képességének és termelékenységének javítását infrastruktúra-, termék- és technológiafejlesztési beruházások (pl. üzemcsarnokok kiépítése, a meglévők fejlesztése-bővítése, gépbeszerzés, digitalizáció) támogatásával kívánja ösztönözni.

A beavatkozásban helyet kap a vállalkozások piacra jutásának elősegítése, s ezáltal versenyképességük és exportpotenciáljuk növekedése érdekében elengedhetetlenül szükséges marketing tevékenységek támogatása, illetve a koronavírus okozta új helyzetre való tekintettel az online térben történő megjelenése is.

Tekintve, hogy a megye középső részén fekvő gazdasági tengely és annak környezete, a már kiépült ipari parkjai adják a megye gazdasági teljesítményének közel 80%-át a megyei gazdaságfejlesztési elképzelések között meghatározó arányt képvisel a megyei ipari parkok, nem ipari park jogállású iparterületek és inkubátorházak terület előkészítését és infrastrukturális fejlesztését célzó projektötletek támogatása.

A részben vagy egészben önkormányzati érdekeltségű ipari parkok (a BÉlapátfalvai, a Hatvani, a Hevesi, a Füzesabonyi Ipari Park) vállalkozói infrastruktúra fejlesztése a helyi önkormányzatok bevonásával, a betelepülni szándékozó vállalkozások ösztönzésével, a városok térszerkezeti, gazdasági, civilizációs megújítását, modernizációját hivatott szolgálni.

A nem önkormányzati érdekeltségű ipari parkok (Egri Ipari Park Kft., Mátrai Erőmű Zrt., valamint a Siroki Ipari Park Kft.) és a területükön működő KKV-k közvetett fejlesztési forrásokhoz juthatnak, elsősorban kisléptékű

infrastrukturális beruházásaikhoz, különböző szolgáltatásaik minőségi fejlesztéséhez munkahelyteremtő képességük javítása és a gazdasági súlyuk további növelése érdekében.

A megyei inkubátorházak támogatása jellemzően a fiatal, induló vállalkozások létrehozását, mikro-vállalkozások növekedését célozza, de emellett strukturált üzleti környezet kialakításával megalapozza a már működő vállalkozások továbbfejlesztésének lehetőségeit, irányait és előmozdíthatja a vállalkozások közötti együttműködések kialakulását is.

A KKV-k számára a **külső finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés könnyítése** önmagában is fontos, de egyben további célok elérését is szolgálja. A vállalkozások a külső források segítségével valósítják meg fejlesztéseiket, bővíthetik piacaikat belföldön és külföldön, valamint ezek segítségével javíthatják tőkehelyzetüket is. Ezen forrásokhoz való jobb hozzáférés egyben a versenyképesség javítását is szolgálja. Mindezek eléréséhez fontos feladat a vállalkozások pénzügyi felkészültségének javítása mellett a finanszírozási források elérhetőségének megkönnyítése a közvetítő intézmények együttműködésének, érdekeltségének növelésével.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása
- Beszállítói kapcsolatok fejlesztése
- A vállalkozások munkahelyteremtő támogatása
- Iparterületek fejlesztése és szolgáltatásfejlesztés az ipari parkokban és inkubátorházakban és egyéb iparterületeken működő vállalkozások számára
- Piacra jutás segítése
- Kisvállalkozói tőkejuttatási programok kidolgozása
- Munkahelyi képzések támogatása a vállalkozások számára

1.2. beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil enegriagazdálkodás megteremtése az energiainport függőség csökkentése érdekében

A versenyképesség egyik alapvető feltétele – amely összekapcsolódik a környezetbarát, erőforrás-hatékony, valamint alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság felé való elmozdulással – a vállalati szektor energiahatékonyságának javítása. Ezen felül az energiahatékonyság növelésének eredményeképpen csökkennek a gazdasági szféra energiaköltségei is, ami javítja a termékek és szolgáltatások versenyképességét. Az energiahatékonysági beavatkozások kapcsán egyre szélesebb körben elismerik, hogy ezek nem csupán a fenntartható energiaellátás megvalósításának, az üvegházhatást okozó gázkibocsátások csökkentésének, az ellátásbiztonság garantálásának és az importkiadások csökkentésének eszközei, hanem egyben fokozzák a versenyképességet is. A versenyképesség javítása hozzájárulhat az export bevételek növeléséhez, továbbá az import energiahordozók felhasználásának csökkenésével javul a külkereskedelmi mérleg. Heves megye nap- és geotermikus energia, valamint biomassza terén jelentős kiaknázatlan potenciállal rendelkezik, éppen ezért a megújuló energiák abszolút felhasználásának és arányának növelése egyaránt kiemelkedő fontosságú. A megújuló energiák hasznosítását indokoltá teszi a lakosság, az ipar és a szolgáltatások növekvő energiaigénye, a gazdaságosság növelésének és a környezetterhelés csökkentésének szükségessége. Az energiafüggetlenség irányába való elmozdulás elősegítése érdekében ki kell használni a meglévő helyi energiaforrásokat, illetve megújuló energia adta adottságokat és lehetőségeket. A gazdasági szféra mellett a lakosság és a közfeladatot ellátó rendszerek is jelentős energiafelhasználók. A lakosság és a közsféra energiamegtakarítása, a hozzájuk kapcsolható tevékenységek energiahatékonyságának növelése szintén jelentős mértékben hozzájárul az intézkedés céljának eléréséhez. A lakossági, önkormányzati, vállalkozási és közlekedési energiahatékonysági fejlesztésekkel csökkenthető az energiatermelés iránti igény, valamint az így „feleslegessé” váló energiahordozó-import és szennyezőanyag-kibocsátás.

Az Európai Unióban 2018. évben a „Tiszta energia minden európainak” csomag részeként új célként tűzték ki uniós szinten az energiafogyasztás legalább 32,5%-os csökkentését 2030-ig. A „Tiszta energia minden európainak” csomag részeként 2018 decemberében hatályba lépett az új energiahatékonysági irányelv ((EU) 2018/2002) és a

felülvizsgált megújulóenergia-irányelv ((EU) 2018/2001 irányelv) is. Az uniós vezetők 2018-ban azt a célt tűzték ki, hogy 2030-ra az uniós energiafogyasztás 32%-a megújuló energiaforrásokból származzon.

Az Európai Unió elvárásokkal megegyező energiahatékonysági célkitűzésünk az, hogy az ország energiafelhasználása 2030-ban se haladja meg a 2005-ös értéket (785 PJ), vagyis a GDP növekedésének üteme egyre nagyobb mértékben haladja meg az energiafelhasználás növekedését.

A Parlament által elfogadott, a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2030-ig határozza meg Magyarország energia és klímapolitikai prioritásait, a 2030-ig szóló Nemzeti Energia és Klímatervet és az I. Éghajlatváltozási Cselekvési Tervet. Ezekben Magyarország vállalja, hogy az 1990-es értékhez képest 2030-ra legalább 40 százalékkal csökkenti a klímaváltozást okozó üvegházhatású gázok kibocsátását. A megújuló energiaforrások jelenlegi 14 százalékos részarányát minimum 21 százalékra növeli az ország 2030-ra, és vállalja azt is, hogy 2030-ra a dinamikus növekedés mellett sem emelkedik a magyar gazdaság energiafelhasználása a 2005-ös szint fölé. Magyarország 2030-at követő időszakra meghatározott célja, hogy a végső energia felhasználás 2005-ös szintet meghaladó növekedése esetén a növekmény kizárólag karbonsemleges forrásból származzon.

A Nemzeti Energiastratégia 2030 legfontosabb célkitűzése az energiaszuverenitás és az energiabiztonság megerősítése, a rezsicsökkentés eredményeinek fenntartása, valamint az energiatermelés dekarbonizálása.

A hazai megújuló energiaforrás potenciál energetikai és gazdasági szempontból hatékony, fokozatosan javuló kihasználása növeli az energiaellátás biztonságát. A legtisztább energia a fel nem használt energia. Ezt a megújuló erőforrásokra alapozott fűtési/hűtési megoldások alkalmazásával, a Zöld Távhő Program végrehajtásával, továbbá a közintézményi, ipari és a közlekedési célú energiafelhasználás csökkentésével lehet elérni. A családok energiafüggetlenségét a háztáji, saját célra történő megújuló energia-termelés támogatásával, az okos mérők elterjedésének elősegítésével, valamint a rezsicsökkentés eredményeit fenntartó energiahatékonysági beruházásokkal lehet előmozdítani. A beavatkozások együttes céljaként tűzi ki a gazdasági növekedést, a hatékony erőforrás-felhasználás, valamint az ahhoz kapcsolódó környezeti hatások szétválasztását. Az intézkedés célja a fosszilis energiahordozókat kiváltó megújuló energiaforrások térnyerésének elősegítése és az energiahatékonyság növelésére irányuló zöldgazdasági fejlesztések támogatása.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Vállalkozások megújuló energia hasznosítását és energia-hatékonyság növelését célzó fejlesztéseinek támogatása
- Helyi energia ellátását biztosító kiskapacitású erőművek létesítése
- Stabil energiabázis megteremtése, energetikai szerkezetváltás támogatása

1.3. beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése

Az Észak-magyarországi régió hazánk egyik legelmaradottabb térsége, azonban 2013-tól dinamikusan elkezdte a felzárkózást, így 2018-ban már az országos átlag közel 75 %-át is eléri az egy főre jutó GDP. **Nagy a mezőgazdaságban, illetve élelmiszeriparban foglalkoztatottak aránya**, tehát az élelmiszeripar a magas fejlődési potenciált hordozó ágazatok közé tartozik. A gépiparnál nagyságrendekkel kisebb súlyt képvisel az élelmiszeripar a megye feldolgozóiparában. Az élelmiszeripar 12,03 milliárd Ft összegű értékesítést ért el 2020 első felében. Az iparág árbevétele a megyei árbevétel 3,3%-át tette ki, és 4,8 milliárd Ft export árbevételt ért el 2020 első felében. A stratégiai ágazatok mellett fejlődő pályára lépett az élelmiszeripar is, az ágazat teljesítményének javulásához az ágazatban eszközölt beruházások is hozzájárultak. Az élelmiszeripar elsősorban a megyéből és a szomszédos megyékből szerzi be alapanyagait, ám országos piacra szállít. A megye TOP 50 cégéből, a 22 adatot szolgáltató cég közül 18 végzett exporttevékenységet 2019-ben, tehát az ő külső gazdasági kapcsolata az értékesítés területén kézzel foghatóak. Amennyiben Heves megyében a kivitel megoszlását vizsgáljuk ágazatonként, akkor 2018. évben az élelmiszeripar 0,8%-ot képvisel.

Az élelmiszeriparban dolgozók száma kismértékben emelkedett az elmúlt években, 2016-ban 1895 fő, 2017-ben 2004 fő és 2018-ban 2099 fő volt a foglalkoztatottak száma. Az átlagbér tekintetében is növekedés tapasztalható

az ágazatban, ugyanis az elmúlt években a legkiemelkedőbb növekedést a vegyipar, az élelmiszeripar és a gépipar produkálta. Számos élelmiszeripari cég tevékenykedik a megyében, de az utóbbi években az országos átlagnál nagyobb mértékben esett vissza a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya, ami az élelmiszeripar gazdaságára döntő kihatással bírt, különös jelentőséggel bírnak az ágazat fejlődését elősegítő innovációk. Az alapanyag-feldolgozás terén ugyanakkor vannak hiányosságok, de ösztönzik a gazdálkodókat, hogy az alapanyagot helyben dolgozzák fel és lehetőleg helyben értékesítsék, a helyi fogyasztók irányába. Az élelmiszeripar költséghatékonyságának, illetve foglalkoztató erejének növekedése érdekében támogatni szükséges a helyi alapanyagokból készült és lokálisan feldolgozott termékek gyártását. A mennyiségileg telített európai élelmiszer piacon, és bizonyos mértékig a hazai piacon is, az innováción alapuló, megkülönböztethető előnyöket nyújtó minőségi, nagyobb hozzáadott értékű, biztonságos, új termékek iránti igény egyre növekszik. A KKV-k K+F+I képességek fejlesztésével, valamint a hazai élelmiszerbiztonsági kutatási tevékenységek összehangolásával és kiterjesztésével a gazdasági szféra szereplői számára is hozzájárulhatunk a hazánkban előállított élelmiszerek versenyképességének növeléséhez. Cél az eredetvédelem erősítésével az egyedi jellegek megismertetése, piaci megjelenések fokozása, továbbá egy eredetvédelmi kutatóközpont létrehozása és működtetése, élelmiszerfejlesztő központ hatóanyagbázisának bővítése, a helyi termékek piacra vitelének erősítése, valamint a wellness és a turisztikai ágazat helyi élelmiszerszektorral való együttműködésének fokozása. Az élelmiszerbiztonságnak az életminőségben játszott szerepe miatt rohamléptekkel fejlődik az élelmiszeranalitika. A nemzetközi szinten is elfogadott, így külföldön is piaci előnyt jelentő nyomon követési rendszerrel nélkülözhetetlen a követett paraméterek listájának kibővítése és a mérési módszereknek a folyamatos fejlesztése, illetve új megbízható paraméterek bevezetése a biztonság átfogó garantálása érdekében. A nyomon követési rendszer elsődleges haszna a kockázati faktorok csökkentése, a termék előállításával kapcsolatos rizikók minimalizálása a felelősség megjelölésével: a működő rendszer biztosítja, hogy egyértelműen azonosítható legyen az eljárás, mellyel a terméket előállították: az alap- és segédanyagok származásától kezdve a teljes gyártási ciklus minden lépésén át a vevőig történő átadásig. Ezen kívül fontos lenne, hogy a termék nyomonkövetési rendszer úgy kerüljön kialakításra, hogy a fogyasztók legszélesebb rétegei számára is elérhető információt tartalmazzon, ugyanis az ilyen, termékekre vonatkozó többletinformációk segítségével növelhető a fogyasztói bizalom.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Technológiai fejlesztések és K+F+I támogatása a megyei élelmiszer-feldolgozóipar versenyképességének növeléséért
- A borágazat technológiai fejlesztésének támogatása

A prioritáshoz kapcsolódó indikátorok meghatározása

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése	Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma	fő
	Támogatásban részesülő vállalkozások száma	db
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma	db
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő önkormányzatok száma	db
	A foglalkoztatás növekedése a támogatott vállalkozásoknál	teljesmunkaidő-egyenérték
1.2. beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabli energiagazdálkodás	Energetikailag korszerűsített épületek száma	db

megteremtése az energiainport függőség csökkentése érdekében	Energia megtakarítás mértéke	KWh
	Támogatásban részesülő vállalkozások száma	db
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma	db
1.3. beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése	Beruházási támogatásban részesült üzemek, gazdaságok száma	db

A Heves Megyei Önkormányzat saját felelősségébe tartozó beavatkozások
Várhatóan az önkormányzati tulajdonú ipari parkok és iparterületek fejlesztése
A saját felelősségű beavatkozások külső feltétele
A Heves Megyei Önkormányzat várhatóan a Versenyképes Magyarország Operatív Program keretében vehet részt a döntéshozatalban, így a felelősségi körét alapvetően ez a körülmény határozza meg.

1.2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés

Heves megye természeti, kulturális és épített környezete egyedülálló adottságainak (Mátra, Bükk, Tisza-tó, Eger, jelentős termál- és gyógyvíz-készlet) köszönhetően kiemelkedő a turizmus jelentősége. Magyarország Kormánya 2020-ban konkrétan lehatárolta Magyarország turisztikai térségeit. A megyében így kiemelt fontosságú turisztikai térségek a Mátra-Bükk turisztikai térség, illetve a Tisza-tó térsége. Az elmúlt egy évtizedben komoly turisztikai fejlesztések zajlottak le Heves megyében, így tovább bővült az ágazat. A fejlesztések létjogosultságát, illetve azt, hogy a megye páratlan idegenforgalmi vonzerővel rendelkezik, legjobban talán a vendégforgalmi adatsorok és bevételek igazolják. Heves megye kereskedelmi szálláshelyein 2019 I–IV. negyedévében 645 263 vendég, összesen 1 450 783 vendégéjszakát töltött el. A vendégek és a vendégéjszakák száma is az országosnál jobban, 4,1, illetve 4,4%-kal nőtt az előző évhez képest. A vendégéjszakák 79%-át kitevő szállodákban 5,1%-kal emelkedett a forgalom. A vendégek 89%-át adó belföldiek 5,0, a külföldiek 0,5%-kal több vendégéjszakát töltöttek el a szálláshelyeken. A külföldi vendég-éjszakák 24%-át a lengyel vendégek tették ki, vendégéjszakák száma 12%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Emellett jelentős volt a Szlovákiából, Csehországból és Németországból érkező vendégforgalma is. A kereskedelmi szálláshelyek 2019-ben 27,2 milliárd forint bruttó árbevételt értek el, folyó áron 10%-kal többet, mint egy évvel korábban. Kiemelt fontosságú a turisztikai térségek erősítése. Figyelemmel az éghajlatváltozás ágazati hatásaira, a fejlesztéseknek részben a szezonális csökkentésére kell irányulniuk, illetve alkalmazkodniuk szükséges a klímaváltozás hatásaihoz. Olyan turisztikai termékcsomagok és turisztikai fejlesztések támogathatók, amelyekkel megyei szintű turisztikai vonzerő elemekre épülő, koordinált fejlesztések valósíthatók meg és melyek révén további munkahelyek jönnek létre az idegenforgalmi szektorban. Az egyedi, önmagában is piacképes turisztikai attrakciók kifejezetten alkalmasak a vendégéjszakák számának növelésére, ezért – igény szerint – további szálláshelybővítésen kell, hogy átessenek. A turisztikai keresletet alapvetően befolyásoló tényező a célterület elérhetősége és az igénybe vehető turisztikai infrastruktúra állapota (megközelíthetőség, közlekedés), melyeket az "Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet" c. prioritás, "Az elérhetőség feltételeinek javítása" c. beavatkozása tartalmazza. A turistafogadás feltételeinek javítása összetett feladat, mely három tényező – szuprastruktúra, attrakció, infrastruktúra - szinergiája alkotja, melyek együttműködésével lényegesen csökkenthető a szezonális. Mint ahogy arra a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia is utal, e három tényező mellé szükséges beemlíteni a korszerű és több csatornán is megjelenő turisztikai marketing fogalmát.

Heves Megye Területfejlesztési Koncepciója (2021-2027) célrendszeréhez való kapcsolódás:

- 1. Átfogó cél: Komplex, integrált foglalkoztatás-intenzív gazdaság:** A megye gazdasági életében a turizmus meghatározó ágazat. A prioritás céljai között szerepel a klímaváltozáshoz való alkalmazkodóképesség növelése, valamint az állandóan változó igényekre válaszoló kínálat kialakítása, melyek elősegítik az ágazat jövedelmezőségének növekedését. Kiemelt helyen szerepel a helyi gazdaságban való szerepvállalás fenntartása és további erősítése, ami új munkahelyek létrehozását segítheti. Külön intézkedés foglalkozik a turisztikával kapcsolatos szakemberképzéssel, mely a piacképes tudással rendelkező munkaerő bővítésével a megfogalmazott cél elérését segíti.
  - 2. Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom:** A turisztikai fejlesztések hozzájárulnak mind a települési környezet fejlesztéséhez, mind a munkahelyteremtéshez, melyek elősegítik a fiatal generációk helyben maradását. Elsősorban az ökoturisztikai fejlesztések járulhatnak hozzá a környezettudatos szemléletformáláshoz, környezeti neveléshez, de további szerepe lehet ebben az egészségturisztikai és kulturális turisztikai termékínálat növekedésének is.
  - 3. Magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet:** A kulturális örökségre alapuló turisztikai fejlesztések szolgálhatják leginkább az épített örökség megőrzését, a helyi identitás erősítését. A beruházások összekapcsolódhatnak településrészek rehabilitációjával, településképi fejlesztésekkel is, így további értékmegőrzést generálhatnak. Az ökoturisztikai fejlesztések, továbbá az aktív turizmus egyes ágazatai (pl. kerékpáros-, lovasturizmus) hozzájárulhatnak a természeti értékek védelméhez, fenntartásához, széleskörű megismertetéséhez, melyek mind a víztestek jó ökológiai állapotba hozatalát, mind az erdőállomány védelmét segíthetik.
- 1. Specifikus cél: Kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés:** A gazdaságfejlesztésben egyre fontosabb szerep jut a turizmusnak. Heves megye gazdaságának is egyik húzóágazata, mely multiplikátor

hatásaként hozzájárul a jövedelmek, a kereslet, a szolgáltatások és főként a foglalkoztatottság növekedéséhez. A kereslet növekedéséhez nagyobb tempójú beruházások párosulhatnak, melyek következtében egyre nagyobb a kínálat is. A turizmus fejlesztése a Koncepció első specifikus céljában kiemelkedő helyet kapott, mindkét dokumentumban markánsan megjelennek a munkahelyteremtő beruházások.

2. **Specifikus cél: Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum:** Heves megye vidéki térségeinél megjelenik a turizmus feltörekvő ágazata, a falusi turizmus, mely a falun élők számára megélhetési módszert kínál, ezáltal hozzájárul az életminőség javításához is. Számos kedvező adottsággal rendelkezik – vidéki öko-, bor és gasztronómia turizmus, népi kultúra, a hagyományok és a vidéki épített örökségek - évről évre egyre több belföldi és külföldi turistát vonz a megyébe, növelve ezzel a térség bevételét és a munkahelyek számát. A stratégiai programban megfogalmazott bor és gasztronómia turizmus, illetve az épített kulturális örökségek fejlesztésére vonatkozó beavatkozás segíti az ágazat fejlődését.
3. **Specifikus cél: Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadására nyitott társadalom:** Az egészségtudatos szemléletmód, az egészséges életmód felértékelődése és elterjedése következtében az egészségturizmus gyors növekedése figyelhető meg. A koncepcióban megfogalmazott egészségtudatos társadalom fejlesztése ezáltal kapcsolódik a Stratégiai programban megfogalmazott egészségturizmus fejlesztéséhez.
4. **Specifikus cél: Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet:** A turisztikai keresletet alapvetően befolyásoló tényező a célterület elérhetősége, valamint az igénybe vehető turisztikai infrastruktúra állapota. A Koncepcióban megfogalmazottaknak megfelelően a turistafogadás feltételei közé tartozik a közösségi közlekedés biztosítása, a kerékpárutak összefüggő rendszerének létrehozása, mely összecseng a Stratégiai programban megfogalmazott, az elérhetőség feltételeinek javítása elnevezésű beavatkozással. A Koncepcióban megfogalmazott környezeti beruházások ösztönzése, stratégiai erőforrások védelme kis mértékben ugyan, de kapcsolódik a stratégiai programban megfogalmazott ökoturizmus fejlesztéséhez, hiszen több védett természeti területünket látogató központok kialakításával védhetjük meg. Szerepet kap a környezet védelme, szeretete, a természet és a táj értékeinek megőrzése.

Kapcsolódó Operatív Programok:

- VMOP 2. prioritási tengely – Turizmus, helyi turisztikai fejlesztések
- VINOP 6. prioritási tengely – Turizmus örökségvédelem

A prioritás kapcsolódása a releváns Európai Unió tematikus célkitűzéshez és beruházási prioritáshoz:

1. Intelligensebb Európa: az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül
2. Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben való befektetéssel

2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése

A beavatkozás az egyedi szolgáltatások iránt növekvő igényeknek megfelelő speciális turisztikai termékek fejlesztésére, a vendégfogadás feltételeinek megteremtésére, az együttműködések erősítésére, valamint a megfelelő humán erőforrás biztosítására irányul, melyek jelentősen hozzájárulhatnak a látogatók számának, illetve áttételesen a vendégéjszakák számának, valamint a turisták költségének és elégedettségének növeléséhez. A versenyképesség növelése érdekében jelentős hozzáadott értéket adhat a korszerű marketing a turizmus területén, a területi felzárkózást tekintve pedig a helyi termékek fejlesztései és a helyi gazdaság kialakítása terén is. Várható eredménye a piacon jól pozicionált megyei kínálat létrejötte, hatékony működtetése, melynek hatására várhatóan növekedni fog a látogatók száma, a turisztikai árbevétel nagysága, illetve a turisztikai attrakciók kapcsán jelentkező megnövekedett szálláshelyigényre válaszul megvalósuló kapacitásbővítés még erősebb munkarő-piaci szívóhatással fog bírni.

A beavatkozáshoz kapcsolódó intézkedések rövid szöveges leírását a Megyei Területfejlesztési Program Operatív Programrésze tartalmazza.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Szuprastruktúra fejlesztése
- Turisztikai marketing
- Humán erőforrás feltételeinek javítása

2.2. beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése

Az Észak-magyarországi régióban összesen 21 gyógyvíz található. A gyógyturizmus által érintett települések közül a régióban összesen 6 település (Eger, Egerszalók, Mátraderecske, Gyöngyös-Kékestető, Parád, Miskolc - Lillafüred) gyógyhelyminősítést is kapott. A turizmus új motivációjaként kell megemlíteni az egészségügyi szolgáltatásokon alapuló keresletet, amelynek lényege, hogy az orvosi szaktudást a turisztikai szolgáltatásokkal egészíti ki. A gyógyturizmusra épülő beavatkozás a tematikus utak menti gyógytényezőkön alapuló infrastrukturális fejlesztéseken kívül, az orvoslási szolgáltatásokra irányuló, megfelelő infrastruktúra kiépítését is megcélzza. A tematikus utak a megyében egy-egy megformált, együttműködésekre épülő, a látogatók számára felkínált helyek, melyek így a turistáknak jobban láthatóvá és érhetővé, megismerhetővé teszik napjainkban a múltunk és természetünk értékeit, úgy hogy meglévő régiós vonzerőkhöz hozzárendeli, hozzá kapcsolja az igénybevételt segítő turisztikai alapszolgáltatások széles körét. Az egészségturizmus az egészség megőrzésében kiemelkedő jelentőségű, de a mozgásra sarkalló ökoturizmus, az aktív kikapcsolódás válfajait összegyűjtő addicionális vonzerővel rendelkező természetjáró, kerékpáros, lovas termékek fejlesztése is hozzájárul a megújuló és egészséges társadalom kialakulásához. Növekvő érdeklődés mutatkozik a vendégek körében a kulturális és vallási turizmus iránt, így a várak, kastélyok, kúriák, templomok, kegyhelyek iránt is. A kulturális rendezvények évről évre egyre több turistát vonzanak a térségbe. Jelentős potenciál van a sportturizmusban, mely kapcsolt szolgáltatásaival egyre fontosabb szerepet játszik. Az intézkedés beavatkozásainak átfogó célja a térség jövedelemtermelő képességének javítása és új munkahelyek teremtése, valamint a gyógyturizmusban érintett települések számának további növekedése. Az intézkedés az egymást kiegészítő fejlesztéseket preferálja, elősegítve a szolgáltatások összehangolását a vendégek által a térségben eltöltött átlagos 3-5 napos tartózkodási idő növekedése céljából.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Egészség és gyógyturizmus fejlesztése
- Kulturális örökségre alapuló turizmus fejlesztés
- Ökoturizmus fejlesztése
- Bor- és gasztronómia turizmus fejlesztése
- Aktív turizmust szolgáló feltételrendszer kialakítása

Prioritáshoz kapcsolódó output indikátorok

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése	Támogatott turisztikai vállalkozások száma	db
	Támogatott turisztikai vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma	db
	Támogatott attrakciók száma	db
2.2. beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése	Természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások száma	db
	Vendégéjszakák száma	db
	Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel	Ft

A Heves Megyei Önkormányzat saját felelősségébe tartozó beavatkozások

Várhatóan az önkormányzati, kisebb léptékű turisztikai attrakció fejlesztések

A saját felelősségű beavatkozások külső feltétele

A Heves Megyei Önkormányzat várhatóan a Versenyképes Magyarország Operatív Program keretében vehet részt a döntéshozatalban, így a felelősségi körét alapvetően ez a körülmény határozza meg.

1.3.Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés

A mezőgazdaság nem csak Heves megye, de gyakorlatilag egész Magyarország számára jelentős gazdasági potenciált jelent. A megye talajadottságai kedvezőek a szántóföldi növények termesztéséhez. A szőlőtermesztéshez szükséges legkedvezőbb adottságok mind jelen vannak, ennek köszönhetően két, kiemelkedő gazdasági lehetőségeket magában rejtő borvidék is található a megyében. A borvidékek különböző részeinek (pl. Debrői körzet) markáns önálló jellege erősítendő, így növelhető a megye borászati jövedelmezősége. A mezőgazdaságban a természeti adottságoknak megfelelő termelés és a fenntartható gazdálkodási gyakorlatok alkalmazása szükséges, mely a gazdálkodók részéről nagyobb együttműködést és egységesítést igényel. Több szempontból is fontos az integráció, melyben a termelői értékesítői szervezetek (TÉSZ), az EU által is kiemelten támogatott termelői csoportok (TCS-k) és az integrátorok kulcsszerepet játszhatnak. Azonban a magyar élelmiszergazdaságnak mai napig az egyik legnagyobb gondja a gazdálkodók alacsony szintű szervezettsége (piaci fellépése). A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara egyik legfontosabb célként határozta meg, hogy a TCS-ken, TÉSZ-ken keresztül megvalósuló áruforgalom 17%-ról legalább 30%-ra emelkedjen 2028-ra. A termelők piacorientáltságát elősegítheti, ha arra bátorítják őket, hogy vegyenek részt termelői csoportokban. Ilyen módon a termelési oldalon elérhető a méretgazdaságosság, miközben a piaci oldalon – a termékjelölés és a közös marketingakciók segítségével elért egységes megjelenésen keresztül – versenyelőny érhető el és a piaci réseket ki lehet aknázni.

Napjainkban a mezőgazdaságban az agrár- és térinformatikai rendszerek (GIS), az információtechnológia robbanásszerű fejlődése új távlatokat nyitott meg a gazdálkodók számára, ugyanakkor alkalmazásuk költséges és komoly szemléletváltást is igényel. A jelen és a jövő agráriumának központi kérdése a klímaváltozáshoz történő adaptáció és a fenntartható termelési rendszerek kiépítése. A mezőgazdaságban egyre fontosabbá válik a folyamatos technológiai fejlődés, az innovatív megoldások és a digitális technológiák elterjedése, valamint a megfelelő szaktudás jelentléte. Az agrárdigitalizáció nagy kiugrási lehetőség: növeli a hatékonyságot, optimalizálja a jövedelmezőséget, erősíti a versenyképességet, mérsékli a termelési kockázatot. Az éghajlatban bekövetkező anomáliák, a termelési környezet változása újabb és újabb kihívásokat szül az agráriumban, amelyek precíziós technológiákkal enyhíthetők. A precíziós gazdálkodás globális terjedését ösztönzi a növekvő népességgel járó magasabb élelmiszerigény, a mezőgazdasági területek csökkenése és egyéb természeti erőforrások korlátja. A Magyarország Digitális Agrár Stratégia c. dokumentum alapján az agrárgazdaság intelligens eszközökre és megoldásokra épülő digitalizációs átalakításának közpolitikai célja többek között az élelmiszergazdaság hatékonyságának növelése, a versenyképesség javítása rendelkezésre álló környezeti erőforrások hatékony felhasználása mellett.

A klímaváltozásból adódó magasabb átlaghőmérséklet, nagyobb potenciális párolgás, szélsőségesebb csapadékeloszlás és a kevesebb nyári csapadék okozta problémák nagymértékben sújtják az agrárszektor, melyek kezelésére célszerű – többek között - az öntözési rendszerek korszerűsítése valamint tározók építése. A vidéki gazdaságokban, agrárvállalkozásoknál sok esetben a gyenge versenyképességet az elavult technológia eredményezi, azaz a mezőgazdaság jövedelmezőségének növeléséhez – valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítendő – technológiai fejlesztések szükségesek. Emellett nagy hangsúlyt kell fektetni a környezetkímélő gazdálkodási formák elterjesztésére is. A mezőgazdasági földterületek fenntartható használatára irányuló agrár-környezeti programokkal, környezetbarát gazdálkodási módszerek terjesztésével olyan termelési módszerek alkalmazására kell ösztönözni a gazdálkodókat, melyek összhangban állnak a környezettel, a táj és a természeti erőforrások fenntartható használatával. A kutató intézetek és a gazdálkodó szervezetek együttműködésének erősítésével elérhető, hogy a kutatási eredmények mihamarabb átültetésre kerüljenek a gyakorlatba. Az állattenyésztés terén is fejlesztésekre van szükség, hiszen a mutatók elmaradnak a lehetőségektől. A megye állatállománya csökken, ez akadályozza az egyébként jó potenciálokkal rendelkező tejipar fejlődését is, mely ágazat versenyképességéhez továbbra is nagy szükség van a tejtámogatásokra. Építeni kell továbbá a magyar hús iránti egyre növekvő külföldi keresletre. Kiemelt jelentősége lehet a magas genetikai értékű húsmarha- és juhtenyésztésnek, ugyanis ez utóbbi mellett, hogy kiaknázatlan piaci lehetőségeket rejt (pl. bányahús), az ágazat hozzájárul a környezetvédelemhez (fenntartható gyepgazdálkodás). A mezőgazdaságban a terméklánc szereplői közötti együttműködés és a termelési szerkezetváltás ösztönzése kiemelkedő jelentőséggel bír. Az egyes termelői csoportokat érintő elaprózott birtokszerkezet és az alacsony termelői szervezettség, valamint a meglévő termelői csoportok közötti gyenge együttműködés jellemző. Az elaprózott birtokstruktúra következtében, főként az

egyéni gazdaságokban, nehezen alakítható ki a versenyképes üzemméret, korlátozottak a korszerű agrotechnika alkalmazásának lehetőségei, valamint a termelési kapacitások kihasználása is. A gazdaságok korszerűsítésének eredményeként javulna a termelési szerkezet, a megváltozott üzemstruktúrához igazodó eszköz-ellátottság alakulna ki. Mind a piaci lehetőségeket, mind a termelés koncentrációja és a feldolgozás közötti kapcsolatot erősítheti és javíthatja a mezőgazdasági termelés és a termékek minőségének javulása is. Tudatos piacvédelemmel és fogyasztói magatartással, valamint a termelők minőségi termék-előállítás ösztönzésével ki kell „zárni” a magyar piacról a rossz minőségű termékeket, ezzel növelve a hazai termelők versenyképességét.

Heves Megye Területfejlesztési Koncepciója (2021-2027) célrendszeréhez való kapcsolódás:

- 1. Átfogó cél: Komplex, integrált foglalkoztatás-intenzív gazdaság:** Heves Megye Területfejlesztési Koncepciója (2021-2027) célrendszerének első átfogó célja a foglalkoztatás-intenzív gazdaságra való törekvésről szól, melyhez szorosan kapcsolódik a többek között magas élők munkai igényű mezőgazdaság, ugyanis az agrárium képes emelni az alacsony foglalkoztatási rátát. A megye húzó gazdasági ágazatai közé tartozik a mezőgazdaságtól elválaszthatatlan élelmiszeripar és a szőlészet-borászat is. Az agrárium technológiai fejlesztése és a mezőgazdasághoz kapcsolódó innovatív tevékenységek támogatása további munkahelyeket képes eredményezni Heves megyében. A helyi termék előállítás és azok piacra jutása elősegítheti a helyi gazdaság fejlődését.
  - 2. Átfogó cél: Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom:** A mezőgazdaság fejlesztése következtében létrejött munkahelyek eredményeként nagy mértékben javulni tud Heves megye demográfiai helyzete. A népesség folyamatos csökkenése, az alacsony születésszám és az elvándorlások által sújtott térségekben ezek a folyamatok megfordíthatók idővel, amennyiben a primer szektor által nyújtott munkahelyek tartósan megmaradnak és az ágazat fejlődése biztosított lesz. A helyi gazdaságfejlesztés nem csak ezekhez a célokhoz tudja hozzásegíteni Heves megyét, de további jelentős társadalmi szerepet is képes betölteni a környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése, a környezeti nevelés, valamint a fenntartható termelési eljárások és fogyasztási szokások révén.
  - 3. Átfogó cél: Magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet:** Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) ezen prioritásában meghatározott célok elérése szorosan összefügg a megye infrastrukturális állapotának fejlesztésével. Az átfogó célban meghatározott természeti erőforrások védelmét, valamint azok fenntartható hasznosítását szolgálja a klímaváltozáshoz alkalmazkodni képes mezőgazdaság létrehozása. A megye vidéki térségei kiemelten gazdagok természeti, kulturális és épített örökségekben, melyek védelme elősegíti a Koncepció harmadik átfogó céljában meghatározott célkitűzéseket.
- 1. Specifikus cél: Kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés:** Heves Megye Területfejlesztési Koncepciója (2021-2027) dokumentumban első specifikus célban kapott helyet az élelmiszeripar fejlesztése. Az élelmiszeripar a mezőgazdaságra épül, így szorosan kapcsolódik a vidékfejlesztéshez. Heves megye kiemelt céljai között szerepel a mezőgazdasági termelés és feldolgozás jövedelemtermelő képességének javítása, a meglévő technológiák hatékonyságának növelése, valamint a munkahelyteremtés. A mezőgazdaság ágazatában működő mikro-, kis- és középvállalkozások fejlesztése további kapcsolódási pontot jelent.
  - 2. Specifikus cél: Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum:** A Koncepció második specifikus célján alapul Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) jelen prioritása. A Koncepció vidékfejlesztési céljai között szereplő fenntartható agrárszerkezet létrehozása és a hozzáadott érték növelése termékpálya modellek tudatos kialakításával elnevezésű prioritások a Program ezen részében kerülnek bővebb kifejtésre. Megjelenik mindkettő tervdokumentum céljai között a klímaváltozás jegyében történő technológiai fejlesztések, az állattenyésztés fejlesztés, a fiatal gazdák, illetve a helyi termékek piacra jutásának támogatása.
  - 3. Specifikus cél: Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom:** A Koncepció társadalmi jellegű specifikus célkitűzésének fontos eleme a szegénység megszüntetése és a foglalkoztatottság növelése, valamint a képzett helyi fiatalok megtartásának elősegítése. Ezeket segíteni tudja a Program jelen prioritásának helyi gazdaságfejlesztési eszközei.

- 4. Specifikus cél: Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet:** Az elsődleges kapcsolódási pont a Konceptió utolsó specifikus célja és a Program vidékfejlesztési prioritása között a természeti erőforrások védelme, azok hatékony felhasználása, melyek elengedhetetlen feltételei a versenyképes, jövedelmező és a klímaváltozáshoz alkalmazkodni képes mezőgazdaság megteremtésének és kiemelten fontosak a vidéki térségek fenntartható fejlesztésében.

A prioritás kapcsolódása a releváns Európai Unió tematikus célkitűzéshez és beruházási prioritáshoz:

1. Intelligensebb Európa: az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül
2. Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben való befektetéssel
4. Szociálisabb Európa: a szociális jogok európai pillérének megvalósításával, valamint a minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával
5. A polgáraihoz közelebb álló Európa: a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés Unió-szerte való támogatása révén.

Kapcsolódó Operatív Program(ok):

- VP 2. A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése
- VP 3. Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozást és értékesítést, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása
- VP 5. Az erőforrás hatékonyság előmozdítása, valamint az alacsony széndioxid kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaihoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatokban
- VP 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségben
- VINOP 1. Vállalkozásfejlesztés, kiemelt stratégiai ágazatok fejlesztése, digitalizáció
- VINOP 2. Kutatás, fejlesztés, innováció
- VMOP 1. Versenyképes megye
- VMOP 4. Területi humán fejlesztések
- MAFOP 1. A fenntartható halászat támogatása és a vízi biológiai erőforrások megőrzése
- MAFOP 2. A fenntartható akvakultúra tevékenységek, valamint a halászati és akvakultúra termékek feldolgozásának és marketingjének támogatása
- ZIKOP 1. Vízgazdálkodás és katasztróforkockázat csökkentés
- ZIKOP 4. Megújuló energiagazdaság

3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása

Heves megye jelentős mezőgazdasági potenciállal rendelkezik, elsősorban a szőlőtermesztés és a hozzá kapcsolódó tevékenységek révén. 2019-ben 842 db volt a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halgazdálkodás ágazatában működő vállalkozások száma. Ugyan a többi gazdasági szektorral összevetve a foglalkoztatottak száma tekintetében alulmarad a mezőgazdaság, mind országos mind megyei szinten, de az elmúlt időszakban termelékenység szempontjából a legnagyobb javulást a mezőgazdasági szektor érte el.

Hazánkban a mezőgazdaság kibocsátása 2018-ban 2 720,3 milliárd forint volt, amely folyó alapán számolva 4,8 százalékkal haladta meg az előző évit. A kapcsolódó gazdasági tevékenységek révén a mezőgazdaság ma is kiemelten fontos szerepet vállal a vidéki térségek gazdaságában és foglalkoztatásában, valamint jelentős exportképességet érhetünk el általa. A mezőgazdaság képes lehet az alacsonyan képzett munkavállalók egy részét foglalkoztatni. Heves Megye Területfejlesztési Konceptiójának (2021-2027) Javaslattevő munkarésze is külön prioritásként kezeli az agrárszektort, kijelölve azokat a fő célokat, melyek elérésével jelentősen nőhet a megye

vidéki térségeiben élők jólléte. A mezőgazdaság kapcsán különösen fontos a fenntarthatóság és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a környezetkímélő gazdálkodási formák elterjedésének elősegítése. Az agrárszektorra technológiailag fejlett élelmiszer-feldolgozóipart kell építeni, mely hozzájárul a termékek hozzáadott értékének növeléséhez, munkahelyeket képes teremteni.

A meglévő, üzemelő gazdaságok bel- és külpiazi versenyképességének megteremtése és/vagy fokozása érdekében történő intézkedések összessége, amely magában foglalja a növénytermesztési- és állattartási technológiák fejlesztését, innovatív technológiák bevezetését, állategészségügyi- és állatjóléti fejlesztéseket és a produktív termelés érdekében szükséges, esetleges szerkezeti változtatásokat. Az agrárgazdasági piacaink kevés kivételtől eltekintve csak a megfelelő minőségű, azonos színvonalú termékek befogadására nyitottak. Annak érdekében, hogy a piaci igények kielégítése hazai áruval megtörténhessen, elengedhetetlen a minőségi termelésre való ösztönzés, illetve fontosságának felismertetése. A mezőgazdaság technológiai színvonalát emelni szükséges nem csak a versenyképesség növelése érdekében, hanem a környezetvédelmi előírások teljesítése és az energiahatékonyság növelése miatt is. A megújuló energia növekvő használata a környezeti terhelés csökkentése mellett az energiahatékonyság növelésére is kedvező hatást gyakorol. A magyar mezőgazdaságban is egyre nagyobb teret kapnak a fenntartható gazdálkodást elősegítő megújuló energiaforrások. A megújuló energiaforrások termelése és felhasználása jelentős mértékben hozzájárulhat a mezőgazdaság szerkezetének átalakításához, mind a piaci, mind a termelési oldalon. A piaci oldalon ez alternatív piacokat jelent a termelők számára, míg termelési oldalon a megújuló energiaforrások termelése magasabb hozzáadott értéket eredményez.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Technológia fejlesztések támogatása a versenyképesség javítása és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében
- Mezőgazdasághoz kapcsolódó innovatív tevékenységek támogatása
- Fiatal gazdák képzésének, induló tevékenységének támogatása, szaktanácsadási rendszer működtetése
- A szőlészet és a magas élők munká-igényű kertészeti kultúrák támogatása
- A hal-, erdő- és vadgazdálkodás támogatása
- Az állattenyésztés ágazatának támogatása

3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése termékpálya modellek kialakításával

Heves megyében egyik létfontosságú stratégiai célként fogalmazódott meg a helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum, melynek keretein belül valósítandó meg a megye vidéki területein élők életminőségének javítása, helyi termékpályák kialakítása, a helyi közösségek erősítése valamint az agrárszektor versenyképességének növelése. Ennek leghatékonyabb, komplexen alkalmazandó eszközei a minősített helyi védjegyek rendszere, a helyi piacok, beszerzési kapcsolatok kialakulásának elősegítése, a helyi termékek vásárlásának, szolgáltatások igénybe vételének programszerű támogatása. Amennyiben a javainkat térségünkön belül tartjuk, térségi szereplőknek adjuk át, az végső soron az egész helyi közösség hasznára válik. Belső erőforrásokkal rendelkezünk a térség humán erőforrásában, de természeti és gazdasági erőforrásaiban is. Ezeket az erőforrásokat elsősorban becsülnünk és óvnunk kell, de hatékony és megfontolt kihasználásukkal értékeket teremthetünk, melyek versenyelőnyt és stabilitást jelenthetnek. Különösen gondolnunk kell urbanizálódó világunk olyan felértékelődő javaira, mint a tiszta, stresszmentes környezet, az egészséges termékek, a környezetet nem terhelő energia, nem kihasznált helyi ásványkincsek, elfeledett hagyományok. A térségi fenntarthatóságot és versenyképességet erősíti a helyi termékek és a nyersanyagok minél hosszabb térségen belüli áramoltatása, amely kulcskérdés a vidéki térségek felzárkóztatása terén. Az alapanyag termelés és élelmiszer-feldolgozás terén kitörési pontot mind az alapanyag termelés, mind a feldolgozás számára a magasabb hozzáadott értékű, kiemelkedő minőségű termékek előállítására jelenthet, kihasználva a kiváló beltartalmi értékekkel rendelkező alapanyagok által nyújtott lehetőségeket. Ezek alapján törekedni kell a különleges minőségű, ill. különleges fogyasztói igényeknek megfelelő termékek előállítására, a rés piacok igényeinek kielégítésére. Az agrártermékek versenyképességének és piaci stabilitásának kiemelkedő tényezője a minél magasabb szintű és minőségű feldolgozottság. A mikro- és kisméretű élelmiszer feldolgozó kapacitásoknak különösen jelentős

szerepük van a helyi, regionális ellátásban, a foglalkoztatásban. Ugyanakkor tőkeszegénységük, innovációs elmaradásuk, piaci és szakmai ismereteik hiánya miatt jelentős részük követő, vagy inkább csak túlélő stratégiát folytat. Felismerve a helyi foglalkoztatásban betöltött jelentős szerepüket, meg kell teremteni a fejlődésre képes mikro- és kisvállalkozások piaci versenyképességének stabilizálásához és növeléséhez szükséges feltételeket. A helyi erőforrásokból előállított helyi termékek kiemelkedő gazdasági potenciállal bírnak és egy helyi fejlesztési stratégia fontos elemét képezhetik. A termelők piaciorientáltságát elősegítheti, ha arra bátorítják őket, hogy vegyenek részt termelői csoportokban. Ilyen módon a termelési oldalon elérhető a méretgazdaságosság, miközben a piaci oldalon – a termékjelölés és a közös marketingakciók segítségével elért egységes megjelenésen keresztül – versenyelőny érhető el és a piaci réseket ki lehet aknázni. A helyi megoldások növekedéséhez nagy szerepet játszanak a szervezői kapacitások, a helyi közösségek összetartó ereje és kreativitása, a bizalom, az együttműködés és a szakmai tudás. A helyi gazdaságok elérhetik azt az áttörést, hogy a helyben, magas színvonalon előállított és feldolgozott termékeknek jelentős szerepük legyen a piacon. Ilyen méretű térhódításhoz számos feltételnek teljesülnie kell, mint például a helyi termékek körüli megfelelő marketingtevékenység. A fogyasztókat meg kell győzni arról, hogy gondos munkával, helyi alapanyagokból, helyben előállított termékek vásárlásával nem csak az élelmiszert vásárolják meg, de a helyi termelőket, vállalkozásokat, lakosokat is támogatják.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Rövid ellátási lánc (REL) kialakításának támogatása helyi piacok létrehozatalával
- Helyi termékek előállításának támogatása
- A háztáji gazdálkodás támogatása

Output indikátorok meghatározása prioritásonként

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása	Beruházási támogatásában részesült üzemek, gazdaságok száma	db
	Támogatott induló gazdaságok száma (fiatal gazdák támogatott üzleti tervvel)	db
3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése termékpálya modellek kialakításával	Újonnan létrehozott helyi piacok száma	db
	Felújított helyi piacok száma	db
	Támogatott háztartások száma	db

A Heves Megyei Önkormányzat saját felelősségébe tartozó beavatkozások

Várhatóan az önkormányzati tulajdonú helyi piac és helyi termék előállítását szolgáló fejlesztések

A saját felelősségű beavatkozások külső feltétele

A Heves Megyei Önkormányzat várhatóan a Versenyképes Magyarország Operatív Program keretében vehet részt a döntéshozatalban, így a felelősségi körét alapvetően ez a körülmény határozza meg.

1.4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése

Ezen prioritás a helyzetelemzésben feltárt társadalmi folyamatokat érintő hiányosságokra, nehézségekre kíván reagálni, hiszen Heves megye népessége az országos adatokkal összehangban fogy, a megye városainak népesedési viszonyai rendkívül kedvezőtlenek. Heves megye lakónépessége a 2016. október 1-i mérések szerint 296 244 fő volt, 12 638 fővel, 4,1 % ponttal kevesebb, mint amit öt évvel korábban a 2011. október 1-i Népszámláláskor mértek. A népesség csökkenését 80%-ban az alacsony születés számból adódó természetes fogyás, 20%-ban az elvándorlás okozta. Heves megye a munkanélküliség tekintetében 2010 és 2015 között hullámzó tendenciát mutatott. 2015 után egyértelműen csökkenő trend állt be a megyei munkanélküliség tekintetében. Komoly problémát jelent még, hogy 2019-ben az összes álláskereső közel fele (48,7%, 5 229 fő) még mindig legfeljebb 8 általános iskolai végzettségű. A legjelentősebb népesedési veszteség a legnagyobb munkanélküliséggel terhelt, a legalacsonyabb képzettségi színvonalú népesség által lakott, a legelőregedettebb településeket jellemzi. A legsúlyosabb munkanélküliséggel sújtott térségekben egyes települések szegregációs spirálba kerültek, a tartósan munkanélkülivé vált, alacsonyan képzett és sok esetben hátrányosan megkülönböztetett emberek lakhatási körülményei és egészségi állapota rosszabb a többségi társadalom tagjaira jellemző átlagnál. A többségi és kisebbségi társadalom tagjai közötti szakadék mélyül, a kirekesztés fokozódik, az integráció egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, ezért javulás csak hosszú távon, az oktatás és foglalkoztatás biztosításától remélhető. Ezen prioritás keretei közt a humán erőforrások fejlesztése áll a középpontban. A prioritás a család mint érték előtérbe helyezését, az egészséges társadalom kialakítását, a társadalmi különbségek mérséklését és ezáltal a szegénység megszüntetését, a sportos életmódra nevelő programokat, a korszerű gyakorlati tudás biztosítását, a kultúra szerepének növelését fogalmazza meg. A prioritásban kialakításra kerülő hat intézkedés keretében az egyének és a társadalmi hálózatok megerősítése és infrastrukturális intézkedések révén javul a megye népességének változásokhoz való alkalmazkodóképessége, képzési szintje, illetve fizikai és mentális egészsége. A prioritás megvalósulása, illetve nyújtott szolgáltatásai révén növekszik a népesség aktivitása, javulnak foglalkoztatási esélyei, illetve nő a megye népességmegtartó ereje.

Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) célrendszeréhez való kapcsolódás:

- 1. Átfogó cél: Komplex, integrált foglalkoztatás-intenzív gazdaság:** Heves megye vonatkozásában az egyik legfontosabb cél a foglalkoztatottak számának növelése. A program prioritásában szereplő beavatkozások közül a fiatalok első munkahelyhez jutásának támogatása, a nők munkaerő piacra történő visszatérését biztosító intézményrendszer fejlesztése, a rész- és távmunka lehetőségének szélesítése, a közfoglalkoztatást támogató rendszer létrehozása, illetve a foglalkoztatási paktum létrehozása és sikeres működtetése mind-mind előteremt a munkanélküliség csökkentését, áttételesen a szociális problémák enyhítését, így a megye nemzetgazdasági szempontból is érezhetően erősödni fog. A piacképes tudással rendelkező munkaerő biztosítása a vállalkozások számára szintén elengedhetetlen. Ennek záloga az általános, közép- és felsőfokú oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése továbbá a komplex felzárkóztatási, illetve a munkaerő piaci igényekhez igazodó felnőttképzési programok elindítása, amelyek szintén erősítik Heves megye gazdasági potenciálját.
- 2. Átfogó cél: Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom:** Heves megye értéktudatos és befogadó társadalmának megteremtése a hosszútávú versenyképesség záloga. A Program ezen prioritásában megjelenő egyes beavatkozások közül a gyermekvállalás feltételeinek javítása, a társadalmi felzárkóztatás és a befogadó társadalom megteremtése, az oktatás fejlesztése szerepet játszanak a felnövekvő generációk helyben tartásában. Elengedhetetlen az egészséges és környezettudatos életmódra nevelés és ennek infrastrukturális hátterének fejlesztése (pl. erdei iskolák). A társadalmi felzárkóztatás, a lakónépesség szellemi, erkölcsi, tudásban, készségekben és értékekben való gyarapodása szintén hozzájárul ezen átfogó célhoz.
- 3. Átfogó cél: Magas színvonalú és egymással összehangban lévő épített és természeti környezet:** A szociális-, egészségügyi- és sportlétesítményekkel kapcsolatos beruházások hozzájárulnak az épített környezet fejlesztéséhez, továbbá az energiahatékonyság növeléséhez is. A komplex felzárkóztatási programok szervezése, a hátrányos helyzetű fiatalok ösztöndíj rendszere segíthetik a szegregálódott településrészek rehabilitációját.

1. **Specifikus cél: Kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés:** Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) dokumentum első specifikus céljában kapott helyet a vállalkozások munkahelyteremtő támogatása, illetve a munkahelyi képzések támogatása a vállalkozások számára. Heves megye kiemelt céljai között szerepel a munkahelyteremtés, ezt segítik a Program jelen prioritásainak gazdaságfejlesztési eszközei.
2. **Specifikus cél: Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum:** Elsődleges kapcsolódási pont a Konceptió specifikus célja és a Program értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése prioritása között a képzési, továbbképzési és gyakorlati tudás megszerzése többek között a fiatal gazdák részére is. Kiemelt cél mindkét tervdokumentum vonatkozásában a fiatal mezőgazdasági termelők gazdaságalapításának, valamint a birtokstruktúra átalakításának előmozdítása, a mezőgazdasági munkaerő korstruktúrájának javítása, a vidék népességmegtartó képességének növelése és a mezőgazdasági tevékenység hosszú távú fenntartása.
3. **Specifikus cél: Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom:** A Konceptió társadalmi jellegű specifikus célkitűzésének fontos eleme a szegénység megszüntetése és a foglalkoztatottság növelése. A Konceptió jelen specifikus célján alapul Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése címet viselő prioritása, amelyen belül a munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése, az egészséges társadalom kialakítása, a társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével, a sport a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére, illetve a korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése a Program ezen részében kerülnek bővebb kifejtésre.
4. **Specifikus cél: Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet:** Az elsődleges kapcsolódási pont a Konceptió utolsó specifikus célja és a Program jelen társadalmi jellegű prioritása között az önkormányzati közszolgáltatásokat nyújtó intézmények fejlesztései, az épített környezet fejlesztése, a közösségi terek fejlesztése, a közbiztonság javítása, a leszakadó településrészek fizikai és társadalmi megújítása, illetve a helyi identitás-közösségformálás megerősítése.

Kapcsolódó Operatív Programok:

- Humánfejlesztési Operatív Program:
  1. prioritás: Egészségügyi fejlesztés
  2. prioritás: XXI. századi köznevelés
  3. prioritás: Társadalmi felzárkózási fejlesztések
  4. prioritás: Szociális fejlesztés
  6. prioritás: Család- és ifjúságügyi fejlesztések
- Vállalkozásfejlesztési és Innovációs Operatív Program
  1. prioritás: Vállalkozásfejlesztés, kiemelt stratégiai ágazatok fejlesztése, digitalizáció:
  3. prioritás: Fenntartható munkaerőpiac
  4. prioritás: Ifjúsági garancia
  5. prioritás: Felsőoktatás, szakképzés
- Versenyképes Magyarország Operatív Program:
  1. prioritás: Versenyképes megye
  2. prioritás: Térségfejlesztés
  4. prioritás: Területi humán fejlesztések
- Digitális Megújulás Operatív Program:
  1. prioritás: Közszolgáltatások digitalizációja
  2. prioritás: Elektronikus közszolgáltatások összehangolása

Kapcsolódás tematikus célkitűzés:

1. Intelligensebb Európa: az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül
4. Szociálisabb Európa: a szociális jogok európai pillérének megvalósításával, valamint a minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával

5. A polgáraihoz közelebb álló Európa: a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés Uniószerterve való támogatása révén.

4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése

A beavatkozás keretében a megye területén élő családok előtérbe helyezésére fókuszálva azok megerősítése fogalmazódik meg. A megye népességének 29 %-a nőtlen illetve hajadon (2001-hez képest 5,9 százalékponttal emelkedett a hányaduk), 46 %-a házas, 13 %-a özvegy, 11 %-a elvált (2001-hez képest 3,1 százalékponttal nőtt a részesedésük) családi állapotú. A család kifogyhatatlan erőforrás, mivel ereje a szeretetből fakad. Ha erősek a családok, erős Heves megye is. A családok képezik a társadalom gazdasági, humán és szociális tőkéjét, ezért különösen fontos értékteremtő tevékenységük méltó erkölcsi és anyagi elismerése. A családban történő nevelkedés biztonságosabb minden más lehetőséghez képest. A család létrejöttének biztos alapja a házasság (2001-hez képest 9,2 %-al csökkent a házások aránya a megye területén). A család akkor tölti be szerepét, ha az anya és az apa, tartós és szilárd kapcsolata a gyermekek iránti felelősségben teljesebb ki. A gyermekek születése és a családok gyarapodása nélkül nincs fenntartható fejlődés és gazdasági növekedés. A gyermekvállalás nem eredményezheti a család szegénységbe süllyedését. Hazánkban még többségben vannak azok a munkáltatók, akik a családi életnek, a gyerekvállalásnak csak a rövid távú hátrányos következményeire koncentrálnak, pedig köztudott, hogy a kiegyensúlyozott és stabil családi kapcsolatok nemcsak hogy a munkavállaló munkahelyen történő eredményesebb helytállását garantálják, de a családbarát munkahelyek a magasan képzett munkaerő megtartásához is hozzájárulnak. A beavatkozáson belül a megye területén élő családok életminőségének javítása, s ezáltal a gyermekvállalás elősegítése, a családbarát munka, a munkahelyi egészségfejlesztés meghonosítása, a részmunkaidő vagy távmunka lehetőségének elősegítése, továbbá az idősek aktív életmódjának támogatása a fő cél. A népesedési kihívás sikeres kezelése érdekében célként egyrészt a család intézményének megerősítése a családokat segítő közösségek és szolgáltatások javításával, a generációk közötti szolidaritás erősítésével, másrészt az 50 év feletti személyek társadalmi szerepének megerősítése és az aktivitásuk fenntartása fogalmazódik meg.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Bölcsődei szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (bölcsődei férőhelyek szükség szerinti bővítése, bölcsődei intézmények infrastruktúra fejlesztése, meleg étkezés biztosítása)
- Óvodai szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (óvodai férőhelyek szükség szerinti bővítése, óvodai intézmények infrastruktúra fejlesztése, meleg étkezés biztosítása)
- Gyermekjóléti szolgáltatások erősítése (családtervezési, pszichológiai, nevelési, egészségügyi, mentálhigiénés, káros szenvedélyek megelőzését szolgáló tanácsadás, szabadidős programok szervezése stb.)
- A részmunkaidő vagy távmunka lehetőségének elősegítése

4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása

Számtalan kutatás kimutatta, hogy nem csak a gazdasági jólétnek van pozitív hatása az egészségre, hanem ez fordítva is igaz. Tehát kölcsönös kapcsolat van az egészség és a gazdasági növekedés között. Az az összefüggés figyelhető meg, hogy mivel az egészséges ember kevesebbet marad ki munkájából, hatékonyabban tud dolgozni és tovább tudja elvégezni munkáját, ezzel hozzájárul a gazdaság teljesítőképességének növekedéséhez. Ezáltal az életszínvonal is növekszik és élénkül a gazdaság. A magasabb élettartam következtében többet tesz félre az időskorra, minek hatására nő a megtakarítás. Az intézkedés egyik célja az általános munkaképesség megtartása és növelése, illetve az egészségben való megöregedés elősegítése érdekében a lakosság egészségtudatosságának növelése áll, ahogyan ez a helyzetelemzésben is megfogalmazódott. Az intézkedés másik célja a az egészségügyi szolgáltatások színvonalas és hatékony biztosítása, az indokolatlan költségek

csökkentése, az egészségügyi intézmények infrastrukturális fejlesztése a meglévő kapacitások növelése, illetve a betegutak rövidítése (adatvédelmi garanciák mellett). A központi betegirányítás továbbfejlesztésének lényege elsősorban a betegutak követésében, az ellátás monitoringjában és az ezeket elősegítő rendszerek fejlesztésében ragadható meg. Nélkülözhetetlen, hogy új lehetőségek segítségével, optimális betegutak szervezésével a betegterhek csökkenjenek és az ellátási idők lerövidítése megvalósuljon. A gazdaság versenyképességének alapvető feltétele, hogy a gazdasági igényeknek megfelelő munkavállalási képességgel rendelkező munkaerő álljon rendelkezésre, amely magában foglalja a munkaerő megfelelő egészségi állapotát is. A megyében történő fejlesztések megvalósításánál tekintettel kell lenni részint az öregedő társadalomra, részint az egészségügyi dolgozók hiányára is. Az egészségügyi migrációt ha megállítani nem is, de mindenképpen mérsékelni szükséges. Ehhez növelni szükséges az alapfizetéseket és az úgynevezett mozgóbéreket – például az ügyeleti pótlékokat is. Az orvosokon kívül a nővérek és ápolók hiányának megszüntetése ösztöndíjrendszerrel, támogatott képzésekkel visszafordítható kell, hogy legyen. A megye lakosságának egyik problémája az ún. betegségteher. Ennek túlnyomó részét a krónikus nem fertőző betegségek jelentik, melyek jelentős részéért életmódbeli tényezők tehetők felelőssé. A helytelen egészségmagatartás háttérben jórészt az egészségnevelés és egészségfejlesztés modern és eredményes módszereinek elterjedtségének hiányosságai, az e célokra fordított összegek elégtelensége, valamint az egészséges életmódhoz szükséges információkhoz, szolgáltatásokhoz, termékekhez való korlátozott hozzáférések állnak. Az egészséges választások további akadálya a helyes döntéshez szükséges ismeretek és a kellő motiváció hiánya. A szülők nem megfelelő egészség ismeretszintje befolyásolja a gyermekek életmódját is, így a káros magatartásformák továbbvitele ronthatja a későbbi generáció egészségi állapotát is.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- A lakosság felvilágosítását szolgáló programok kidolgozása az egészséges életmód, az egészséges táplálkozás és a preventív gondolkodás megismertetése és erősítése terén illetve a szűrővizsgálatok szerepének növelése
- Az egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése
- Az egészségügyi szakemberhiány pótlásának támogatása
- Az egészségügyi intézmények műszerezettség, informatikai fejlesztése
- A szociális alapszolgáltatásokhoz és szakosított ellátásokhoz való hozzájutás és a szociális szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése

4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével

A szegénység - ahogyan az a helyzetelemzésben is feltárára került - az egyik legsúlyosabb társadalmi probléma megyénkben is. A szegénység szempontjából legmeghatározóbb társadalmi jellemzők a megye területén a háztartások/családok alacsony munkaerő-piaci aktivitása, a roma származás, alacsony iskolai végzettség, a családok gyermekszáma, illetve a gyermekszegénység valamint a rurális lakókörnyezet. A gyermekszegénység közvetlen kapcsolatot mutat a szülők foglalkoztatottságával (annál nagyobb eséllyel él szegénységben egy gyermek, minél kevesebb szülője dolgozik, illetve minél alacsonyabb státuszban van foglalkoztatva), továbbá a háztartásban élő gyermekek számával. A gyermekszegénység a gyermek jövőbeni életesélyeit is csökkenti: kétszer annyi a korai iskolaelhagyók aránya a tartósan munkanélküli családokban, mint a foglalkoztatottakban. Kiemelkedően fontos tehát megtörni ezt az újratermelődési folyamatot a megye területén.

A szegénység akkor csökkenhet, ha a gazdaság erősödik, a foglalkoztatás és a jövedelmek nőnek, és ezzel egyidejűleg csökkennek a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek. A szegénység csökkentéséhez jelentős források szükségesek. A forrásnövelés alapvető eszköze a szülők munkavállalásának elősegítése és a munkajövedelmek növekedése, hosszabb távon a gyerekek által képviselt humántőke fejlesztése. Heves megyében (főként a hevesi, pétervársárai, bélapátfalvi járás területén) a népesség jelentős része nem rendelkezik munkahellyel és legális jövedelemmel, ezért önkormányzati, állami segélyekre/támogatásokra illetve alacsony

összegű nyugdíjszerű ellátásokra szorul. Egyszerre vannak jelen a súlyos munkanélküliségi, a szociális és az egészségügyi egészségi állapotbeli problémák. Mindezek hatására tovább fokozódik a szegénységben élők - közöttük a roma népesség - helyzetének romlása, a társadalmi élet jelentős területeiről tapasztalható tömeges kizáródása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén. Ezen folyamatok nem állnak meg a megyehatárnál, a szomszédos térségek is hasonló problémákkal küzdenek, mely tény azonban lehetőséget biztosít a problémák közös, integrált megoldására.

Az intézkedés legfontosabb célja a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok foglalkoztatásának ösztönzése (szak- és felnőttképzési programok által), a munkaerőpiaci hátrányok újratermelődésének megfékezése, az önálló jövedelemszerzésre való képesség kialakítása és fejlesztése. Cél továbbá a képzett fiatalok elvándorlásának megakadályozása komplex helyi programok segítségével (ösztöndíj, munkahely, a letelepedés elősegítése). Az intézkedés fontos szerepet szán a civil szervezetek, egyházak szociális tevékenységének támogatására is. A munkába való visszatérést segítheti a közfoglalkoztatás rendszerében való aktív részvétel, mely képes kialakítani a későbbi sikeres munkavállaláshoz nélkülözhetetlen munkamorált.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- A hátrányos helyzetű fiatalok közép- és felsőfokú oktatásba való eljutásának és benmaradásának elősegítése (ösztöndíj rendszer)
- Fiatalok első munkahelyhez jutásának elősegítése (gyakornoki program)
- A letelepedés elősegítése a képzett fiatalok megtartására
- Munkaerő piaci igényekhez igazodó felnőttképzési programok elindítása a foglalkoztathatóság biztosítása érdekében
- Komplex felzárkózási programok (Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda Program)
- Foglalkoztatási Paktum működtetése

4.4. beavatkozás: A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére

Ezen intézkedés a megye területén az egészséges életmód, illetve a sport, mozgás nélkülözhetetlen szerepére helyezi a hangsúlyt. A helyzetelemzésben is megfogalmazásra került ezen beavatkozás fontossága. A fizikai aktivitás egészségre gyakorolt hatása kiemelkedő jelentőségű. A fizikai aktivitás az egyik alapfeltétele az egészség megőrzésének, fejlesztésének. A sportolás kiemelten fontos szerepet játszik a fizikai és mentális egészség megőrzésében, az egészségtudatos magatartás kialakításában, a népesség gazdasági aktivitásának előmozdításában, melyet a szabadidő egészséges eltöltésének infrastrukturális fejlesztései egészítenek ki. Fontos szerepet játszhat többek között a sokszor halálos kimenetelű betegségek kialakulásának megelőzésében. Az lényeges, egészségre gyakorolt hatások már mérsékelt napi aktivitás mellett is jelentkeznek. A rendszeres fizikai aktivitás egészségben gazdagabb életet és ezáltal jobb közérzetet is biztosít, mely az egészségi állapotról kialakult saját egészségtudatosság javulását eredményezi. A halmozottan hátrányos helyzetű és hátrányos helyzetű tanulók szociális helyzetéből és fejlettségéből eredő hátrányának ellensúlyozása szempontjából lényeges, hogy a köznevelésben a testnevelés és a fizikai aktivitás komoly szerephez jusson a felmenő rendszerben bevezetésre kerülő integrációs célú képesség-kibontakoztató felkészítésben. Az óvodai, valamint az iskolai tanórai és tanórai kereteken kívüli foglalkozásokat át kell hatnia az egészségfejlesztő testmozgással kapcsolatos tartalmak koncentrált feldolgozásának a gyermekek, tanulók személyiségének és a helyi közösségek fejlesztése, valamint a tanulási kudarcok kezelése érdekében. A rendszeres rekreációs sporttevékenységre irányuló fizikai aktivitás elősegíti az egészség megőrzését, fejlesztését. Egészségmegőrző, illetve a meglévő krónikus betegség esetén egészség-helyreállító hatású, mely a gyógyszeres kezelést támogatja. A fokozottabb testmozgás összefüggésben áll a jobb közérzettel, így az egészségfejlesztés egyik fontos eszköze, ami javítja az életminőséget. Az intézkedés keretein belül a tömegsport infrastrukturális fejlesztése, erdei iskolák korszerűsítése, a lakosság szabadidős, rekreációs sporttevékenységének ösztönzése, feltételeinek kiépítése az egészségmegőrzés terén valósulhat meg.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Sporttáborok támogatása, erdei iskolák korszerűsítése
- Az egészséges testmozgás koncepcióján alapuló rendszeres testmozgás programok megvalósítása a megye településein
- Sportlétesítmények korszerűsítése, építése (kivéve tornatermek,) diáksport versenyek rendezése és közösségi szabadidős programok támogatása

4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása, valamint a kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében

Az intézkedés keretében megfogalmazott beavatkozások az oktatáson keresztül a kultúra fejlesztéséig bezáródóan tartalmaznak megvalósítani kívánt beavatkozásokat. Ahogyan az a helyzetelemzésben is megtalálható, a megye különböző adottságai nem hátrányt, hanem előnyt kell, hogy jelentsenek az esélyegyenlőség megteremtése és az elvárt életminőség kialakításának támogatása kapcsán. Ehhez azonban mindenki számára meg kell teremteni a minőségi tudás elérését, a készség, képesség fejlesztésének a lehetőségeit úgy a képzések formális, mint informális és nem-formális színterein és eszközeivel. Az oktatás tartalmi megújítása és a kulturális területtel való összekapcsolása biztosíthatja a települések identitás tudatának a megerősítését. Szükséges a szociális és kulturális státuszbeli egyenlőtlenségek megszüntetése, s ennek érdekében a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása a megye teljes területén. Az oktatás, de a mindennapi élet területén is különös hangsúllyal kell megjelennie azoknak a szemléletformálással összefüggő programoknak, a mentorálásának, amelyek a sokszor otthonról hozott minták és a közösség visszahúzó erejét igyekeznek felváltani, egyfajta pozitív jövőképet kínálnak a diákok számára. Mindez rövidtávú és hosszútávú előnyöket rejt magában. Csökkenti az iskolai lemorzsolódást és a pozitív jövőkép növeli a továbbtanulás esélyét is.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Általános, közép- és felsőfokú oktatási intézmények és tornatermek infrastrukturális fejlesztése, eszközigényeik fejlesztése
- Felsőoktatási intézmények és gazdasági szereplők együttműködésének fokozása
- Távoktatás, a nem-formális és informális, valamint a rugalmas tanulási lehetőségek támogatása, hatékonyabbá tétele
- Az iskolai szemléletformálás és tehetséggondozás megerősítése
- A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása

Output indikátorok meghatározása prioritásonként

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
4.1. beavatkozás: A család, mint érték előtérbe helyezése	Férőhelyek száma a támogatott bölcsődékben	db
	Férőhelyek száma a támogatott óvodákban	db
	A szűrővizsgálatokon megjelentek száma	fő

4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása	Felújított egészségügyi intézmények száma	db
	Támogatott egészségügyi szakemberek száma	fő
	Technológiai-műszerezettségi fejlesztésben részesült egészségügyi intézmények száma	db
	A támogatott megyei és helyi kiemelt foglalkoztatási programok száma	db
4.3. beavatkozás: Társadalmi különbségek mérséklése, mint a szegénység megszüntetésének eszköze	Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is	fő
	Képzési programok száma	db
	A programokba bevont személyek száma	fő
4.4. beavatkozás: A sport mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére	Támogatott sporttáborok száma	db
	Felújított erdei iskolák száma	db
	Felújított sportlétesítmények száma	db
	Sporttáborokban/erdei iskolákban résztvevők száma	fő
	Tömegsport rendezvények száma	db
	Támogatott egyesületek száma	db
	A sportrendezvényeken résztvevő fogyatékosok száma	fő
4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása, valamint a kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében	Felújított köznevelési intézmények száma	db
	Újonnan beszerzett eszközök száma az oktatási intézményekben	db
	Továbbképzési programok száma	db
	Támogatott oktatási intézmények száma	db
	Szak- és felnőttképzésben résztvevők száma	fő

A Heves Megyei Önkormányzat saját felelősségébe tartozó beavatkozások

Várhatóan az önkormányzati óvoda-, bölcsőde-, egészségügyi alapellátás-, szociális alapszolgáltatás-, foglalkoztatási paktum és iskolai épületfejlesztések (energetika, tornaterem)

A saját felelősségű beavatkozások külső feltétele

A Heves Megyei Önkormányzat várhatóan a Versenyképes Magyarország Operatív Program keretében vehet részt a döntéshozatalban, így a felelősségi körét alapvetően ez a körülmény határozza meg. A foglalkoztatási paktum esetében kedvezményezett szerepkör is várható.

1.5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése

A városok és térségeik fenntarthatósága a hosszútávú fejlődés alapját képezik, hiszen a népesség a városokban koncentrálódik. A városok és a vonzásukban lévő falvak (vidék) egymásra vannak utalva, fejlődésük közösen, integráltan hajtható végre. A vidéki térségek, falvak fellendítéséhez a megfelelő és vonzó életfeltételek biztosítása, a helyi gazdaság fejlesztése, a turizmusban rejlő lehetőségek jobb kihasználása, az infrastrukturális feltételek javítása, az elérhetőség, az infokommunikációs kapcsolatok és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása is hozzájárulhat, a kistelepüléseinken gyökerező kulturális örökségünk sokszínűségének megővését eredményezve. A nagyvárosok melletti falvak gazdasági jellegű önállósága nagyon nehéz a helyi lehetőségek szűkössége miatt, amely hátrányt és problémát jelent a kistelepüléseknek. A cél az, hogy a hagyományos falusias életformát megőrizzük, és helyi a közösségek összetartása, tettereje megmaradjon és erősödjön.

Heves megye versenyképes gazdasága megteremtésének és fenntartásának elengedhetetlen feltételei a fentiek leírtaikon túl a települések, térségek sokszínű együttműködésében és a hátrányos helyzetű térségek és rétegek felzárkóztatásában testesülnek meg.

Mindezek megvalósítása érdekében az alábbi beavatkozások kerültek megfogalmazásra:

- Az elérhetőség feltételeinek javítása
- Stratégiai erőforrások megővése, természet- és környezetvédelem
- Fenntartható település- és térszerkezet
- Infokommunikációs fejlesztések

Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója (2021-2027) célrendszeréhez való kapcsolódás:

1. **Átfogó cél: Komplex, integrált foglalkoztatás-intenzív gazdaság:** A vonzó települési arculat megteremtése, valamint az önkormányzati intézmények fejlesztései és a közösségi terek fejlesztése mind-mind elősegítik, hogy a település ne csak infrastrukturális szempontból, hanem közszolgáltatási és társadalmi szempontból is vonzó legyen a befektetők, vállalkozások számára. Az infokommunikációs beruházások – elsősorban a vállalkozások informatikai fejlesztései – mindenféle képpen segítik a gazdasági szereplők versenyképességét.
  2. **Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom:** A helyi közösségek megerősítése, a leszakadó településrészek komplex fizikai és társadalmi rehabilitációja, a közbiztonság növelését szolgáló fejlesztések elősegítik a társadalmi felzárkózást, erősítik a szolidaritást a helyi társadalom tagjai között, erősíti a közösségek önszerveződését. Ebben további szerepe lehet a digitális írástudatlanság felszámolásának, ami elősegíti továbbá azt is, hogy az információs társadalomnak bárki részese lehessen. Ez tovább segítheti a népesség szellemi tudásban, készségekben való gyarapodását.
  3. **Magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet:** Az elérhetőség javítása – elsősorban a közúthálózat állapotának szempontjából – elengedhetetlen napjainkban. A közúthálózat fejlesztése mind a vállalkozások versenyképessége, mind a munkaerő mobilitása, mind az egyéb fejlesztések hatásainak megsokszorozása szempontjából elengedhetetlen. Az energiahatékonyság célját a prioritáson belül az önkormányzati közszolgáltatást nyújtó intézmények fejlesztései szolgálják. A települési arculat fejlesztését, valamint a leszakadó településrészek komplex megújítását célzó beavatkozások közvetlenül segítik az épített örökség megőrzését és a településrészek rehabilitációját.
1. **Specifikus cél: Kitérési pontokra épülő gazdaságfejlesztés:** A közlekedési hálózat – kiemelten a közúthálózat – fejlesztése, az elérhetőség javítása alapvető a versenyképes gazdaság kialakítása szempontjából. A turisztikai fejlesztések esetében is elengedhetetlen, hogy a célközönség el tudja érni a desztinációkat. Az infokommunikációs fejlesztések tovább növelik a gazdasági szereplők versenyképességét. Az önkormányzati intézmények fejlesztései között megvalósuló energetikai korszerűsítések segítik az energetikai szerkezetváltás témakörében megfogalmazott célok elérését.
  2. **Specifikus cél: Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum:** A vidék élhetőbbé tétele, népességmegtartó erejének növelésében elengedhetetlen a településkép javítása, illetve az önkormányzati intézmények fejlesztése, de ugyanilyen fontossággal bír a helyi

közösségek, a helyi identitás erősítése. Az ár- és belvízvédelmi rendszerek fejlesztése egyben az öntözés feltételeinek javítását is szolgálja.

3. **Specifikus cél: Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom:** A digitális írástudatlanság felszámolása, az információs társadalomhoz való kapcsolódás infrastrukturális feltételeinek megteremtése mind erősítik a célban rögzítetteket. A helyi identitás erősítése úgyszintén fontos a szolidáris társadalom kialakításában. A pozitív társadalmi folyamatok erősítése és a negatív folyamatok megszüntetése szempontjából nagy jelentősége van az épített környezet fejlesztésének, a leszakadó településrészek komplex fizikai és társadalmi megújításának. A települések elérhetőségének javítása növeli népességmegtartó képességüket, erősíti a fiatalok megtartását szolgáló beavatkozásokat.
4. **Specifikus cél: Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet:** A koncepcióban meghatározott célra épül a prioritás, megtartva annak logikáját, szerkezetét.

A prioritás kapcsolódása a releváns Európai Unió tematikus célkitűzéshez és beruházási prioritáshoz:

1. Intelligensebb Európa: az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül;
2. Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel;
3. Jobban összekapcsolódó Európa: a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal;
4. Szociálisabb Európa: a szociális jogok európai pillérének megvalósításával, valamint a minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával;
5. A polgáraihoz közelebb álló Európa: a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés Unió-szerte való támogatása révén.

Prioritáshoz kapcsolódó Operatív Programok:

- VMOP 1 - Versenyképes megye
- VMOP 2 - Térségfejlesztés
- VMOP 3 - Turizmus, helyi turisztikai fejlesztések
- VMOP 4 - Területi humán fejlesztések

- MIOP 1 - Tiszta üzemű városi-elővárosi közlekedés erősítése
- MIOP 2 - TEN-T vasúti és regionális intermodális közlekedés fejlesztése
- MIOP 3 - Fenntarthatóbb és biztonságosabb közúti mobilitás

- VINOP 1 - Vállalkozásfejlesztés, kiemelt stratégiai ágazatok fejlesztése, digitalizáció
- VINOP 2 - Kutatás, fejlesztés, innováció
- VINOP 3 - Fenntartható munkaerőpiac
- VINOP 6 - Turizmus, örökségvédelem

- ZIKOP 1 - Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés
- ZKIOP 2 - Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság
- ZIKOP 3 - Környezet- és természetvédelem
- ZIKOP 4 - Megújuló energiagazdaság
- ZIKOP 5 - Igazságos átmenet

- HOP 1 - Egészségügyi fejlesztések
- HOP 3 - Társadalmi felzárkózási fejlesztések
- HOP 4 - Szociális fejlesztések
- HOP 5 - Rászoruló személyek támogatása
- HOP 6 - Család- és ifjúságügyi fejlesztések

- DIMOP 1 - Közszolgáltatások digitalizációja
- DIMOP 2 - Elektronikus közszolgáltatások összehangolása

5.1. beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása

A közlekedés, a minél gyorsabb és hatékonyabb helyváltoztatás egyre fontosabb társadalmi-gazdasági elvárás a globalizálódó világban.

Így az elérhetőség javítása, ennek keretében a közlekedési és szolgáltatási kapcsolatok javítása elsődleges fejlesztési prioritás a megye, a települések, vállalkozások, intézmények és állampolgárok számára.

Heves megye hegyvidéki adottságai alapján a fő közlekedési útvonalak a megye középső és déli részén, az Alföld határában lettek kialakítva. Itt húzódnak a megyén áthaladó országos és nemzetközi jelentőségű közúti és vasúti útvonalak egyaránt. Heves megye közlekedési infrastruktúrája a jelentős területi egyenlőtlenségek miatt fejlesztésre szorul. Fontos sajátosság a megye észak-dél irányú feltárásának hiánya, illetve ezek megyén belüli és megyén átnyúló hálózati jellegének hiánya. A meglévő hálózat fő elemei nem a kedvezőbb feltételeket biztosító völgyekben, hanem a hegyeken keresztül kerültek kialakításra. Fontos feladat tehát az észak-dél irányú völgyekben futó meglévő infrastruktúra elemek hálózatba szervezése, a felújításuk során felhasznált források elosztása terén. A vonalas infrastruktúra fejlesztése a megye gazdaságának fejlődéséhez elengedhetetlen, mivel a közlekedési hálózat fejlesztése megteremti annak lehetőségét, hogy a területi fejlődésbeli különbségek belátható időn belül kiegyenlítődhessenek.

A közlekedési hálózat és a közösségi közlekedés (kiemelt figyelemmel a vasútra) fejlesztése létszükség, különösen a várostérségek mint vonzáskörzetek területén, illetve a periférikusabb helyzetű járásokban.

A megyei elérhetőség további fejlesztése, a periférikus helyek (pl. Verpelét-Pétervására), turisztikai desztinációk hatékonyabb bekapcsolása (Sarud, Szilvásvárad, Bükkszék és a Mátra települései) az alternatív és a klasszikus közlekedés vérkeringésébe erős alapot teremt a pozitív fejlődési impulzusokhoz, emellett a közösségi közlekedés feltételeinek javítása ugyancsak prioritás a nagyobb városok közlekedésszervezésében.

Mindezekon túl a közlekedési infrastruktúrafejlesztés - beleértve a fenntartható városi mobilitás kialakításának elősegítését, a közösségi közlekedés fejlesztését, a kerékpáros közlekedés infrastrukturális elemeinek fejlesztését, illetve az intermodalitás feltételeinek javítását - kiemelt figyelmet kapott a Heves Megye Területfejlesztési Koncepciójának (2021-2027) felülvizsgálata, valamint a megye stratégiai programjának megalkotása során egyaránt. A beavatkozás megvalósítását az egyes intézkedések részletesen bemutatják az alábbiak szerint:

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Közúthálózat-fejlesztés
- Intelligens közösségi közlekedés
- Vasút szerepének növelése
- Kerékpárút hálózat fejlesztése

5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem

A lakosság túlnyomó hányadát érintő környezeti terhelések, klimatikus szélsőségek és a környezet állapotának egészét döntően meghatározó problémák elkerülése és megoldása, valamint az életminőség javítása érdekében kiemelten fontos feladat a települési életfeltételek javítása, a környezeti terhelések csökkentése, a környezeti értékek hosszú távú megőrzése.

A megfogalmazott célok a sokszínű és változatos adottságainkra való tudatos építkezést, az épített és természeti környezet harmóniájának és ezáltal a környezetvédelem és gazdaságfejlesztés ésszerű egyensúlyának

megteremtését kell, hogy szolgálják (például: agrár-környezetgazdálkodás, melynek keretén belül az adott terület mezőgazdasági hasznosítása teljes mértékben alkalmazkodik a táji adottságokhoz). Az időjárási szélsőségek megyénk területét is jellemzik – erőteljes nyári villámárvíz a megye északi területein, csekélyebb mértékű belvíz és aszály veszélyeztetettség a déli részeken. Mindezek a klímaváltozásra is utalnak.

Fontos, hogy – a helyi sajátosságokhoz való idomulás, a helyi növényzet, természeti adottságok és terepi viszonyok lehető legkisebb mértékben történő változtatása, rongálása mellett – a két, egymással sokszor éles ellentétben álló érdek összhangba kerüljön.

A 2014-2020-as európai uniós fejlesztési időszak vonatkozásában ezen célt elsősorban TOP-on belül a belterületi vízrendezésekkel lehetett támogatni, de az elmúlt időszakban a KEHOP forrásból támogatott projektek száma is folyamatos emelkedést mutatott a megyében. A jövőben továbbra is jelentős mértékű igény mutatkozik hasonló célt szolgáló projektek megvalósítására.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- *Ivóvíz minőségének javítása, távlati vízbázisvédelem*
- *Ár- és belvívvédelem*
- *Hatékony hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése; folyékony hulladék elvezetése és kezelés*
- *Közvilágítás korszerűsítése*
- *Természetvédelmi területek és értékek megóvása*
- *Barnamezős területek hasznosítása*
- *Környezeti tudatosság ösztönzése*

5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet

A 2014 és 2020 közötti időszakban a vidéki Magyarország átlagára és Heves megyére is a természetes fogyás jellemző.

Heves megyében a lakónépesség száma szinte folyamatosan csökkent a 2010–2020-as időszak alatt. 2010-ben 311 454 fő volt a lakosság száma, amely 2020-ra több mint 18 000 fővel, közel 6 %-kal csökkent. A csökkenő tendencia alapvetően igazodik az országos trendhez, viszont annak mértéke jóval meghaladja annak mértékét (2,4 %), amennyiben a 2010-es évet vesszük bázisul. A népszámszám csökkenését egyrészt a természetes fogyás magyarázza: a vizsgált időszak alatt a halálozások száma folyamatosan meghaladta a születések számát, még úgy is, hogy a születések számára egészen a 2017-es évig kismértékben növekedő tendencia volt a jellemző. A csökkenés másrészt a negatív vándorlási különbözetből ered. Pozitívumként ki kell azonban emelni, hogy a 2018-2019-es években pozitív nemzetközi vándorlási különbözet jellemezte Heves megyét. Gazdasági szempontból a jövőben fontos lenne, hogy a magasan képzett, illetve szakmai végzettséggel rendelkező munkaerő ne vándoroljon el Heves megyéből. Az elvándorlás leginkább a gazdaságilag erőtlén járásokat veszélyezteti, a munkalehetőségek beszűkülésével visszaesik a népesség vonzó és megtartó ereje ezeknek a térségeknek. Az elvándorlás elsősorban a magasan kvalifikált lakosságot érinti, ezáltal kritikus helyzetbe kerülnek a helyi közösségek, ahol az értelmiség elvesztésével a közösségfejlesztés esélyei leredukálódnak. A kedvezőtlen társadalmi és gazdasági folyamatok a helyi közösségek működését negatívan befolyásolják.

Elsősorban a fiatal párok megyében történő letelepedését és itt maradását szükséges elősegíteni. Mindezekon túl, a megye lakosságának egészségmegőrzése, valamint a vidéki térségek infrastrukturális fejlesztése látszik szükségesnek. A megye 11 városa mellett, 3 nagyközség, illetve 107 község található.

Heves megye versenyképes gazdasága megteremtésének és fenntartásának elengedhetetlen feltételei a gazdasági, infrastrukturális fejlesztések megvalósításában, az élhetőbb környezet kialakításában, az életminőség

feltételeinek javításában, a települések, térségek sokszínű együttműködésében és a hátrányos helyzetű térségek és rétegek felzárkóztatásában testesülnek meg. Az intézkedés kialakításának elsődleges indoka, hogy helyi szinten integrált, programalapú fejlesztéseket tegyen lehetővé. Ezen erős társadalmi orientáció jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a helyi szintű fejlesztési intézkedések szinergiái, komplementer fejlesztései, területileg és ágazati szempontok szerint is összekapcsolhatóvá váljanak és ezáltal nagyobb térségfejlesztési hatással rendelkezzenek. Magyarország közigazgatása 2013. január 1-től átszerveződött. Az új közigazgatási rendszerben a járásközpontok a meglévő városi funkcióik mellett többlet feladatokat kaptak. A megyei járásközpontokban a közszolgálati funkciók teljes körűek. Az érintett térségek eltartó képessége szempontjából a településeken a közszolgáltatások funkciómegerősítő és funkcióbővítő fejlesztésének megvalósulása mellett a helyi gazdaságfejlesztés támogatása szükséges. A foglalkoztatási helyzet javítása helyi léptékű, alternatív gazdaságfejlesztési programokkal valósulhat meg. A gazdaságfejlesztés lényeges eleme kell, hogy legyen a térségeken belüli önellátás minél szélesebb körű biztosítása. A megye járásközpontjaiban és a kisvárosaiban a lakhatási feltételek javítása, a szegregált településrészek rehabilitációja szükséges. További lényeges elemként jelenik meg az energiateljesítmény korszerűsítése mind a közintézmények, mind a magán épületek esetében. A térségekben a migráció csökkentése érdekében szükséges a kisvárosok minél gyorsabb és színvonalasabb elérhetőségének biztosítása, a mobilitás feltételeinek megteremtése.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Az önkormányzati közszolgálatot nyújtó intézmények fejlesztései
- Vonzó települési arculat megteremtése
- A közösségi terek fejlesztése az életminőség javítása céljából
- Települési infrastruktúra fejlesztések a közbiztonság javítása érdekében
- Leszakadó településrészek komplex fizikai és társadalmi megújítása
- A helyi identitás megerősítése és közösségformálás
- Tudatos település – Okos város
- Belterületi út- és járdafelújítások
- Lakhatási feltételek javítása

5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések

Az információhoz való hozzáférés ma már külön gazdasági tényező. Az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének, használatának és minőségének javítása a gazdaságfejlesztés elengedhetetlen része.

Hazánk mind a lakossági, mind a közigazgatási, mind pedig a KKV internet hozzáférés, használat és felhasználói ismeret terén jelentős lemaradásban van az uniós átlaghoz képest és mindez igaz az e-kereskedelmi, e-közigazgatási penetrációra is.

A gazdaság versenyképességének javítása a megye gazdasági adottságaira építő munkahelyteremtő beruházások ösztönzése, a munkahelymegtartó- és gyarapító fejlesztések prioritizálása és a beruházásösztönzést támogató infrastruktúrák (infokommunikációs, közlekedési, oktatás-szakképzési, stb.) fejlesztése elengedhetetlen.

Az infokommunikációs fejlesztések egyrészt a vállalkozói-, és közszféra szolgáltatásainak és infrastrukturális feltételeinek korszerűsítését, az azokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségeinek mérséklését célozzák.

Másrészt, mivel az információs társadalom nem csak az infokommunikációs rendszerekhez való hozzáférést, hanem azok használatát, a társadalmi-gazdasági életbe való integrálódásukat is jelenti, erősíti az úgynevezett „e-gazdaság” szerepét is. A vállalkozások számára ma már elengedhetetlen, hogy megjelenjenek a világhálón (e-kereskedelem és más szolgáltatások). A közigazgatásban hasonlóképpen minőségi változás az elektronikus ügyintézés különböző formáinak elterjedése, ami tipikusan az információs technológiák társadalmi életben való hasznosulásának példája.

A beavatkozás célja továbbá a köznevelési és felsőoktatási infokommunikációs infrastruktúra (oktatási, felsőoktatási intézmények infokommunikációs eszközállományának modernizálása), szolgáltatások (e-

szolgáltatások) és tartalmak (köznevelési digitális tartalmak), infrastrukturális feltételek fejlesztése révén, az oktatáshoz való hozzáférés javítása.

Mindemellett az infokommunikációs technológiák bevezetésének, elterjesztésének és alkalmazásának célja az emberek életminőségének javítása, tudásuk szélesítése, a különböző fejlettségű és gazdasági erejű földrajzi területek polgárai között a társadalmi esélyegyenlőség megteremtéséhez való hozzájárulás, illetve az attól való elzártságból adódó „digitális szakadék” felszámolása.

A beavatkozáshoz tervezett, az Operatív Programban kidolgozandó intézkedések:

- Vállalkozások informatikai fejlesztéseinek támogatása
- Közsféra informatikai fejlesztése; elektronikus közszolgáltatások elérhetővé tétele, megismertetése
- Az információs társadalom kiépítéséhez szükséges hálózatok fejlesztése
- Digitális írástudatlanság felszámolása, IT-technológiák használatának ösztönzése

Prioritásokhoz kapcsolódó indikátorok

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
5.1. beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása	Épített/felújított utak hossza	Km
	Kialakításra kerülő/felújított parkolóhelyek száma	Db
	Megépített kerékpárutak hossza	Km
	Felújított/kiépített/áthelyezett buszfordulók száma	Db
	Átépített/korszerűsített buszöblök száma	Db
	Épített/felújított autóbusz pályaudvarok száma	Db
	A közösségi közlekedés fejlesztésével közvetlenül érintett utasszám	Fő
	Kiépített/felújított forgalomirányítási rendszerek száma	Db
	A járási központot és gyorsforgalmi úthálózatot közúton 15/20/30 percen belül elérő lakosság számának növekedése	fő
	Fejlesztett városi közlekedéssel érintett lakosság száma	fő
5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem	Épített/felújított vízelvezető árkok, csatornák hossza	Km
	Ár- csapadék és belvízkároktól megvédett lakosság száma	Fő
	Ár- csapadék és belvízkároktól megvédett terület	Ha

	Megerősített partfal szakasz hossza	Km
	Épített/felújított szennyvízhálózat hossza	Km
	Épített/felújított víz- záportározók száma	db
	Szennyvízcsatornával ellátott lakóegységek száma	Db
	Szennyvízkezeléssel ellátott lakosok száma	Fő
	Rekultivált hulladéklerakók száma	Db
	A projekt által megvédett értékek vagy megtakarított áthelyezési szükséglet	Db
	Energia megtakarítás mértéke	Kwh
	Felújított lámpatestek száma	db
	Funkcióváltással felújított barnamezős területek nagysága	Ha
	Lebonyolított képzések száma	db
	Lebonyolított programok száma	db
5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet	Új elektronikus ügyfél-kapcsolattartási rendszerek kiépítésének száma	Db
	Már meglévő elektronikus ügyfél-kapcsolattartási rendszerek fejlesztésének száma	Db
	Felújított, akadálymentesített közszolgáltatásokat nyújtó intézmények száma	Db
	Fejlesztett közművelődési intézmények, könyvtárak és múzeumi intézmények száma	Db
	Felújított tárgyi, építészeti, műemléki értékek száma	Db
	Lakosok száma	Fő
	Városrehabilitációs intézkedések által érintett terület nagysága	Ha
	Városrehabilitációs intézkedések által érintett lakosok száma	Fő
	Település-rehabilitációs intézkedések által érintett terület nagysága	Ha
	Település-rehabilitációs intézkedések által érintett lakosok száma	Fő
	Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma	Fő
	Bűnmegelőzési programokba bevont személyek száma (kiemelten a gyermek és fiatalok lakosságra)	Fő
	Támogatással felújított lakások száma	Db
	Helyi foglalkoztatási kezdeményezésekbe bevont hátrányos helyzetű emberek	Db
	Megnövekedett zöldfelületek száma	Ha
	Lakossági elégedettség	%
	Kialakított új szolgáltatások száma	Db
	Megvalósult programok, akciók, rendezvények száma	Db
	Teremtett munkahelyek száma	Db
	5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések	Újonnan elérhető elektronikus közszolgáltatások száma
Újonnan kialakított internetelérési pontok száma		db

	Újronnan beszerzett eszközök száma	db
	Lebonyolított képzések száma	db
	A fejlesztéssel érintett közigazgatásban dolgozók száma	fő

A Heves Megyei Önkormányzat saját felelősségébe tartozó beavatkozások

Várhatóan a közúthálózat alacsonyabb rendű szakaszainak felújítása, kerékpárút hálózat fejlesztés, önkormányzati épületek energetikai fejlesztései, csapadékvíz hálózat fejlesztése, barnamezős területek rehabilitációja, fenntartható városfejlesztések, városrehabilitáció, helyi identitás erősítése

A saját felelősségű beavatkozások külső feltétele

A Heves Megyei Önkormányzat várhatóan a Versenyképes Magyarország Operatív Program keretében vehet részt a döntéshozatalban, így a felelősségi körét alapvetően ez a körülmény határozza meg.

TÁRSADALMASÍTÁSI VEZETŐ

2. A végrehajtás keretrendszere

Jelen információink szerint az előttünk álló, 2021-2027-es európai uniós fejlesztési időszakban is a 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet szabályozza az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználását, illetve a jogszabály tartalmazza a végrehajtást érintő irányokat, elveket, eljárásrendet.

- Várhatóan a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programhoz hasonlóan a Versenyképest Magyarország Operatív Program esetében is az Irányító Hatósági feladatokat a Pénzügyminisztérium látja el, Közreműködő Szervezetként pedig a Magyar Államkincstár kerül nevesítésre.
- A Heves Megyei Önkormányzat, mint Területi Szereplő vesz részt a döntéshozatalban. A Heves Megyei Közgyűlés az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 64. § (4) bekezdésben kapott felhatalmazása alapján az IH által megküldött döntési javaslat tekintetében döntést hoz. A Heves Megyei Közgyűlés és a Megyei Döntés-előkészítő és Pályázatértékelő Ideiglenes Bizottsága a 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 57/A. § (4) bekezdése, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 59. § (3) bekezdése, valamint a közgyűlés és szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 12/2014. (XII.15.) önkormányzati rendelet 2. melléklet II. fejezetének 4.1.1 pontja alapján átruházott feladat- és hatáskörét gyakorolja. A Heves Megyei Önkormányzati Hivatal koordinatív, stratégiai tervező és döntés-előkészítő feladatkörével segíti a Heves Megyei Önkormányzat Közgyűlésének a Heves Megyei Közgyűlés és a Megyei Döntés-előkészítő és Pályázatértékelő Ideiglenes Bizottságának munkáját.
- A Heves Megyei Önkormányzat több, többségi vagy 100%-os tulajdonában álló céggel rendelkezik, melyek a projektek előkészítésében és végrehajtásában (menedzsment feladatok ellátása) vállalnak elsősorban szerepet.

3. A monitoring rendszer keretei

3.1. Az indikátorok meghatározásának módszertani alapelvei

A monitoring és értékelési tevékenység szervezeti kereteinek és folyamatainak pontos beazonosítása még nem lehetséges, hiszen bár a megyei önkormányzatok megyei szintű területfejlesztési koordinációs feladatát a területfejlesztési törvény meghatározza, azonban a pontos keretek, az intézményi szereplők és az egyes szereplők közötti feladatmegosztás még nem került nemzeti szinten kialakításra, így konkrét monitoring és értékelési terv nem, csupán általános jellemzőinek meghatározása történhet meg.

Fontos szempont, hogy világos intézkedési logikával rendelkező stratégiai program és operatív program készüljön el, illetve pontosan meghatározott legyen a finanszírozó forrás, illetve operatív program. Az indikátorok kapcsán fontos elem, hogy minden elvárt információt tartalmazzon a stratégia, így az indikátor típusát, az indikátor bázis és célértékét, az indikátor forrását és a mérésének módját, gyakoriságát is.

Az indikátorok meghatározásakor az alábbi öt szempont figyelembevétele mindenképpen szükséges:

1. Az első kritérium az adatok **hozzáférhetősége**, hiszen ha egy mutató nem hozzáférhető, akkor az gyakorlatilag használhatatlan, azaz projekt és programszinten sem alkalmazható. Célszerű tehát olyan indikátorokat meghatározni, amely a megvalósítás adott szakaszában bizonyosan kimutathatóak.
2. Az indikátor legyen **megbízható**, azaz a valós állapotot tükrözze.
3. Az **információ frissessége** nagyon fontos minőségi kritérium, azaz egy adott időponthoz kötött indikátornak valóban arra az adott időpontra vonatkozó információt kell mutatnia.
4. A mutatónak **relevánsnak** kell lennie, azaz a projekt azon jelenségét kell mérnie, ami érdekes a program egésze szempontjából.

5. A jó mutatónak **meghatározottnak** kell lennie, hogy bárki, akinek használnia kell, megértse, és valóban arra a jelenségre vonatkozzon, amit mérni szeretnénk. A mutató értelme, jelentése, azonos kell, hogy legyen a döntéshozók, a nyilvánosság és a projektmenedzsment számára, pontosan kell tükröznie a mért, vizsgált fogalmat.

A korábbi tervezési időszakok egyik legfontosabb indikátorokhoz kapcsolódó problematikája volt, hogy nem létezett előre meghatározott indikátordefiníció, ebből adódóan az egyes indikátorok alatt a program végrehajtásában résztvevő más-más szereplők nem ugyanazt értették. Ezen félreértések miatt nem összehasonlítható adatok álltak rendelkezésre, az indikátorvállalásokat időnként felül kellett vizsgálni, ami azonban egészen a pályázat sikerességének megkérdőjelezését vonta maga után. Amennyiben ugyanis egy-egy pályázat benyújtásakor a projektgazda nem jól adott meg egy indikátort, mert nem megfelelően értelmezte, és ezt a vállalását a pályázat értékelésekor plusz ponttal díjazták, lehet, emiatt a vállalás miatt lett nyertes. A végrehajtás során azonban kiderülhet, hogy azt az indikátort nem is tudja produkálni vagy nem a korábban vállalt mértékben.

Az egyes projektek számszerűsíthető eredményeit programszinten is szükséges összesíteni. Ennek érdekében a projektdokumentációban és az előrehaladási jelentésekben előre meghatározott indikátoroknak kell majd szerepelni, amelyek értékeit a pályázónak/kedvezményezettnek meg kell határozni a saját projektjére vonatkozóan. Amennyiben a megadott indikátor az adott projekt esetében nem releváns, a használata természetesen nem szükséges. A programszinten összesíteni kívánt indikátorokon túl, a szerződéskötés során a kedvezményezetteknek majd rögzíteniük kell azokat a számszerűsített mutatókat, amelyekkel saját projektjeik előrehaladását és sikerességét mérni lehet a megvalósítás folyamán. A programszintű indikátorok lehetőséget adnak a Heves megyei program célkitűzései megvalósulásának mérésére.

Programszintű indikátorok

A program prioritásai	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegység	Adatforrás	Jelentés gyakorisága
A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával	Foglalkoztatottak számának növekedése (15-64 éves)	fő	KSH	évente
Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés	A megyében eltöltött vendégéjszakák száma	db	KSH	évente
Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés	Támogatott agrárvállalkozások száma	db	EMIR	évente
	Újonnan létrejövő helyi piacok száma	db	EMIR	évente
Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése	A támogatott képzéseken résztvevők száma	fő	EMIR	évente
Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése	Felújított úthálózat hossza	km	EMIR	évente
	Támogatásban részesülő települések száma	db	EMIR	évente

3.2. A program céljainak értékelése

Az „Értékelés célja, hogy javítsa az alapokból származó támogatás, valamint az OP stratégiájának és végrehajtásának minőségét, eredményességét és következetességét, figyelembe véve a fenntartható fejlődés célkitűzését, valamint a környezetre gyakorolt hatásokat.” (1083/2006 EK rendelet, 47. cikk)

A programértékeléseket az értékelés elvégzésének időpontját tekintve három + egy nagy csoportba sorolhatjuk (ex-ante, mid-term, ex-post + on-going). A három + egy típusú programértékelés céljai átfedésben vannak, azonban részben eltérnek egymástól:

1. Az ex-ante (előzetes) értékelés egy tervezés alatt / megvalósítás előtt álló program értékelési dokumentuma. Ennek céljai, feladatai az alábbiak:
  - o elérni kívánt, számszerűsített célok kijelölése,
  - o a kijelölt célok társadalmi-gazdasági megalapozottságának vizsgálata;
  - o a költségvetési források optimalizálása;
  - o fejlődési lehetőségek meghatározása;
  - o a program várható hatásainak, eredményeinek prognosztizálása.
2. A mid-term (időközi) értékelés célja adott – végrehajtás alatt álló program eredményeinek időközi értékelése. A mid-term értékelés azt vizsgálja, hogy sikerül-e / sikerülhet-e a programidőszak végéig kitűzött célokat teljesíteni. Amennyiben a célok teljesülése veszélyben forog a mid-term értékelés javaslatokat tesz a célok elérését segítő beavatkozásokra, illetve szükség esetén a célértékek módosítására.
3. Az EX-POST (utólagos) értékelés a projektek / program végrehajtását és befejezését követően készülnek. Az utólagos értékelés vizsgálja a források felhasználásának mértékét, a végrehajtás módját, a program eredményességét és hatékonyságát, a társadalmi-gazdasági hatásait, illetve hogy az eredeti célkitűzéseket sikerült-e elérni / teljesíteni. Az elemzés az elmúlt időszak eredményeinek számbavétele mellett inputokat ad későbbi programok, akciótervek, útmutatók tervezéséhez.
4. Az On-going (folyamatos) értékelés némiképp eltér a fent felvázolt értékeléstípusoktól. Legfontosabb jellemzői az alábbiak:
  - o Az értékelés nem egy adott időpontban történik, hanem folyamatosan / periodikusan;
  - o Folyamatosan követi a megvalósulás menetét, adott program céljainak megvalósulását;
  - o Folyamatosan elemzi az elért outputokat és eredményeket.

A program értékelése során javasolt értékelési időpontok a „mid-term” időközi értékelés és az „ex-post” utólagos értékelés. Az utólagos értékelésre a program végrehajtását követően kell, hogy sor kerüljön, míg az időközi értékelésekre vonatkozóan a 7 éves időszakban minimum 2 értékelésre kell, hogy sor kerüljön. Ezek nagyjából 2 éves időszakokat kell, hogy felöleljenek, azaz az 1. időközi értékelés ideje 2023, míg a második értékelés ideje 2025. Ezt követően 2028-ban egy ex-post értékelés elvégzése javasolt.